

A

Mc 162,7 sopronyi magyar kir.

állami főreáliskola

17-ik évi

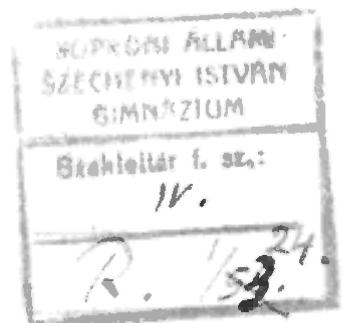
É R T E S Í T Ő J E

1891—92.

Közli:

Salamin Leo,

kir. igazgató.

Soprony.

Nyomatott Litfass Károly könyvnyomdájában

1892.

TÁRGYSOROZAT.

- I. a) Ő Felségeik dicsőn uralkodó I. Ferencz József és Erzsébet királyasszonyunk koronázása 25. éves fordulójának ünnepén. Dr. Kárpáti Károlytól.
- b) Pro rege nostro. Latkóczy Mihálytól.
- II. Skoff Béla nekrológja. Dr. Kárpáti Károlytól.
- III. A soproni áll. főreáliskola természetrajzi gyűjteményének madarai. Dr. Mika Károlytól.
- IV. Sopronyi régiségek. Bella Lajostól.
- V. Adatok az iskola történetéhez
 - 1. Jelentés a lefolyt tanévről.
 - 2. Jótékonysági alap.
 - 3. Tanszergyűjtemények szaporítása
 - a) tanári könyvtár;
 - b) ifjúsági könyvtár;
 - c) természettani szertár;
 - d) természetrajzi szertár;
 - e) érem gyűjtemény;
 - f) földrajzi szertár.
 - 4. Kimutatás az érettségi vizsgálatról.
 - 5. Önképzőkör.
 - 6. A főreáliskola tanári testülete.
- VI. A jövő tanév kezdetéről.
- VII. Az ifjúság érdemsorozata.
- VIII. Statistikai táblázatok.

I.

Ő Felségeik dicsőn uralkodó I. Ferencz József és Erzsébet királyasszonyunk koronázása 25 éves fordulójának ünnepe.

Kedves Ifjuság!

Szokatlan hevülés, megragadó öröm buzog fel ma szívem mélyéből, midőn e dísz-koszoruzta emelvénnyre lépek. Mert ha képzeletem — e sebes szárnyu sas — villámgyorsan átczikázik dicső emlékein annak a század-negyednek, melynek méltó zárókövét képezi a mai nap: akkor az emlékezés fáklyájának fényénél egy dicső, egy magasztos alak bontakozik ki lelki szemeim előtt a multak derengő homályából: egy király, aki a Mindenható véghetetlen jóakaratóból nagy és kimagasló embernek és uralkodónak egyaránt, akinek élete, sorsa egygyé forrott nemzetünk életével és sorsával, akinek **trónját** ma is, a felvilágosodás-szülte szabadság fényes és a szabadság elfajulásának: a szabadosságnak vészthozó napjaiban, a nemzet igaz tiszteletének, meleg ragaszkodásának és őszinte szeretetének megdönthetetlen bástyája övedzi körül, mert a világ összes fejedelmei között ma Ő a legalkotmányosabban uralkodó s ép ezért a legszeretettebb király.

Csodás hangzásu szavak ezek, kedves ifju barátaim, annál csodásabb hangzásuak, mert Felséges Királyunk uralkodásának eleje véletlenül összesik a magyar nemzet dicsőséggel teljes szabadságharczával, melyet az előző kor forrongó méhe szült, s melynek Ő csak kénytelen-kelletlen örökö-sévé lön. Ép akkor ért véget a magyar nemzet tespedő, gyáva kora és elkövetkezett a csodák világa. Az ujkori Prometheus széttépte lánczát és a bilincseket, melyekbe ádáz ellenei verték hadverő izmos karjait és meg-kezdődött a bámulatgerjesztő tusa a magyar nemzet ezredéves jogáért, szabadságáért és alkotmányáért.

S hogy a költővel szóljak:

Felmozdult ám az alvó nemzet
És megdöngette rácsukott
Vén tömlőczének százados falát,
Hogy megrengett az ég és föld belé!
Magasztos vágyak, virradó remény
Futották be a szomju szíveket.

Önérzetes kiáltó szózatok

Válták fel lusta szolgaság jaját.

Lánczok szakadtak s vígan harsogott

A szent szabadság szilaj hymnusa

Előzve berki csalogány dalát.

Aztán jöttek a rettentő szép idők! Kigyúlt az ország mind a négy szögén. Nagyra nőtt gyorsan a törpe magyar a csaták tűzében s méltó leve ismét őseihez, a kik hajdanta böszülten tomboltak a vén Európa homlokán. A dicső honvédök véráztatta nyomdokain a hir, a dicsőség virága fakadozott szerte-széjjel. A hir, a dicsőség, mely e harczból osztályrészeül jutott a magyar nemzetnek, halhatatlan örökül átszállt nemzedékről nemzedékre; de a szabadság virágát, melyet vérünk öntözött, letépték durva kezek, eltaposta az ellenség szilaj paripáinak aczélpatkója, elhervasztotta az éjszak zord lehellete.

Oh! nemzeti nagy létünk nagy temetője, te vagy Világos! Mikor végig szenvedte volt már hős nemzetünk az eltipratás, a megalázás Golgothájának keserves kinjait, diadalmas és vérző homlokkal, egyuttal reménytelen, megtört szívvel állapodott meg egy tátongó sir szélén. Világos volt e borzalmas sirnak a neve. Ide, e sötét, néma sirba temeté el az erőszak a magyar szabadságot, melynek tündöklő napja csak az imént oly ragyogva sugározá be a bérczes hazának minden vidékét, mely tündöklő uapnak visszfénye el-ellángolt messzire túl országokon, tengereken, csodás dolgokat regélve idegen népeknek, az egész világnak a magyar nemzet hazaszeretetéről, vitézségéről és dicsőségéről.

* * *

Lecsöndesült a harci zaj. Elhallgattak a nemzeti aspirációk. A halálosan megsebzett nemzet vonaglott. Csak szívének lassu, halk dobogása árulta el, hogy van még benne élet. Körülte néma csend honolt mindenütt. Olyan leve e szent haza, mint egy nagy temető, melynek lakóit megszabadítá már a halál szenvedéseiktől. Mert hiszen minek élni? Avagy élet-e egy rabszolga nép keserves tengődése? Ah, mert igaz:

„A magyar szabadság szó csupán leirva

Ám a nemzet szívében bűvös érzület,

Mely milliókat készülten talált:

Érette éltünk, nélküle — halál!”

Úgyis lett. Elkövetkeztek az elnyomatás, az absolutismus szomorú emlékezetű napjai: a nemzet haldoklása. Közel ezredéves alkotmányunk, szabadságunk semmivé lön, nyelvünket megfosztották jogaitól s helyette idegent erőszakoltak nyakunkra, a hazafias érzést és gondolatot erővel elnyomták,

a szabadsajtót megszüntették, az írói termékek elbírálását idegen magyar-ellenes censorokra bízák. Idegen hivatalnokokkal előzönlöttek az egész országot. Zsandárok és ellenségeink állottak őrt az elalélt oroszán mellett, nehogy fel találjon ocsudni s új életre kelni, hogy jogos dühében szétmarczangolja, ezer ízre tépje zsarnoki sirásóit. Csak egy rémítő hang zúgott a hazán keresztül: Magyar, te ki vagy törülve a nemzetek sorából. Még a nemzet legvérmesebb költői sem mertek hinni a magyar szabadság feltámadásában. Vörösmarty Mihály, a nemzet »nagyszerű halálát« siratva még némi reményt táplál a nemzet jövőjében, mikor híres Szózatában azt énekli látnoki sejtelemmel, hogy még jönnie kell egy jobb kornak, mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán; de már kortársa Bajza József reménytelennek tartja a nemzet helyzetét és vérző szívvel jajgatja el a keserű lemondás bánatos hangján:

„Múltadban nincs öröm,
Jövődben nincs remény,
Hanyatló szép hazám
Miattad vérzem én.“

Mert ráborult a magyar nemzetre az enyészet néma, siket éje s csak halk zokogása hallszott időről-időre, mely nagy sóhajtasok gyanánt vonult át a porba tiprott haza csendes legén Kárpátoktól—Adriáig.

* * *

De a jóságos Isten, ki annyi viszontagság között, közel ezer évig nem engedte elveszni a magyart, most is meghallgatta a költő százezreinek ajakáról fakadt buzgó imát és esdeklést. Új erőt öntött a nemzet lankadt tagjaiba, új életet lehelt az alélt testbe. Egy jobb kor hajnalának derűjével oszladozni kezdett a magyar ég sötét boruja és a távol messzeségben egy jobb jövő fényes csillaga kezdett fel-feltűnedezni. Ami eddig is és most is, megóvta a magyart a pusztulástól, nem volt az bűvös csoda, hanem az erő, akarat és hazaszeretet, szóval: a munka. Mert a nemzet még haldoklásának szomorú éveiben sem felejtette el azt az örök igazságot, hogy a nemzet érdekében kifejtett becsületes munka nem maradhat jutalom nélkül. A munka és az Istenben való rendíthetetlen bizalom új életre kelté a magyar nemzetet és egy szebb jövőt varázsolt elő számára: a független, szabad Magyarország jövőjét, amikor megvalósulhatnak majd az igaz hazafiak szívében élő nemzeti ideálok — egyik a másik után.

Mily csodálatos a világ forgása! Mikor nemzetünk a halállal vívódik vala, melynek beálltával örökre, letűnt volna a világ színpadáról, a gondviselés egy férfit adott neki a kinek küldetése vala, hogy új életre keltse a haldokló nemzetet, hogy fegyver és véröntés nélkül, csupán böl-

csességének hatalmával visszavívja nemzetünk szabadságát, azt a szabadságot, melyet a fegyverrel vívott véres tusában hőiesen megvédelmeztünk ugyan, de szerencsétlenül el is veszítettünk. E nagy férfiú neve Deák Ferencz vala, a kit a »haza bölcsé«-nek jellemző melléknevével tisztelt meg a magyar közvélemény, akinek emléke örökké áldott legyen e hon szívében, míg csak egy magyar lakik a Duna és Tisza partjain s míg e nemzetnek csak egy romlatlan gyermeke leszen.

De az isteni gondviselés, mely védelmébe vette az eltiprott magyart, tovább is ment csodás hatásában. Egy isteni gondolatot, egy isteni érzést keltett jó szívében Felséges Királyunknak, akit mindeddig haza-ellenes tanácsosainak hizelgő vagy fenyegető szava befolyásol vala.

Az az isteni érzés nem vala más, mint: a magyar nemzet iránt való igaz szeretete s az isteni gondolat nem egyéb, mint: a magyar nemzet felszabadítása. »Magyarországot nem csak lehet, hanem fel is kell szabadítani!« Ez leve Deák Ferencznek, ez bölc Uralkodónknak jelszava. És e jelszó oly bűvös erőt gyakorolt az egész nemzetre és magára az Uralkodóra is, hogy ez időtől fogva vállvetve és feltartóztathatatlanul munkálódtak a nagy eszme megvalósításán. Igazi államférfiú bölcsesség és uralkodói nemes mérséklet jellemzi fölséges királyunkat, mert belátta, hogy az uralkodás végeztelje nem lehet a hatalom szertelen nagysága. A hatalom csak eszköz, a végeztel: a népek boldogítása. Érezte, hogy a fejedelmi hatalom alapját nem annyira erődökben és ágyukban, mint inkább népei szabadságában, hűségében és szeretetében kell keresnie, melyek nélkül nem járhat Isten áldása az uralkodással. Érezte, hogy a lelkében megfogamzott eszme megbűvöli egész valóját, önállóvá teszi őt és nem nyugodott addig, míg békejobbát nem nyújthatta a magyar nemzetnek, hogy azt a porból, melybe ádáz ellenei sujtották, a nemzeti szabadság boldogabb régióiba fölemelje s új életre serkentse. A mint a nemzet, úgy szólván, soha sem mert reményleni, ime valósulni kezdett. Deák Ferencz és az Uralkodó államférfiúi bölcsessége és tapintata megtalálta a módot, az utat, amely, míg egyrészt kibékíti a magyar nemzetet Ausztriával és az uralkodó házzal, másrészt visszaadja Magyarországnak, önálló fejlődésének és Ausztria nagy hatalmi állásának múlhatatlan feltételét; a magyar alkotmányt, a mely egyuttal azt a granit-talapzatot képezi, melyen a Habsburg-ház fejedelmi trónja, küzdve-daczolva vésszel-viharral szilárdan áll és megdönthetetlenül.

És beállt az ébredés kora. Hajnalodni kezdett s kisütött nemsokára a magyar szabadság ragyogó napja. A hosszú alkudozások kívánt ered-

ményre vezettek. 1867-ben, tehát 25 éve létrejött Ausztria és Magyarország között ama nagyfontosságú politikai szerződés, melyet a történelem a »67-iki kiegyezés neve alatt ismer, s mely bizonyos áldozatok árán egy-némely közös ügy kivételével, vissza helyezi a nemzetet ősi jogaiba, visszaadja neki az alkotmányos szabadságot, az önkormányzati jogot s evvel a nemzet sorsát újból saját kezeibe teszi le. Leirhatatlan volt a magyar nemzet öröme e politikai tény felett, mely a sir széléről egy jobb, szebb élet sphaeráiba vezette a már-már pusztulásnak indult hajdan erős magyart. De határtalanul fokozódott ez öröm és lelkesedés akkor, mikor a kiegyezés mintegy megerősítéseül a magyar nemzet ép ma 25 éve ünnepélyesen rátette Szt. István koronáját Felséges Királyunk és Király-Asszonyunk fejére. Ti, kedves ifjak, kik akkor még nem éltetek, el sem tudjátok képzelni azt az örömmámort, a melyben az egész ország uszott, azt a lélekemelő enthusiasmust, amely elragadta a nemzet apraját-nagyját, azt a határtalan boldogságot, amely kísért a koronázás szent aktusát nem csak odafent Budán az ország színe-java jelenlétében, hanem szerte az egész hazában, annak legutolsó zúgában is, a főrangúak fényes palotáiban épúgy, mint a szegények viskóiban és kunyhóiban. És felhangzott millió ajakról a lelkesedés hatalmas éljene Buda ormáról az ország mind a négy tája felé, hirdetve a magyar nemzet feltámadásának fenséges ünnepét s riadó visszhanggal harsogták százszorosan vissza a hóövedzte Kárpátok ormai a boldogító üdvhozsánnát.

* * *

A megkoronázott magyar király ünnepélyes esküt tett a magyar alkotmány sérthetetlenségére s királyi szavát nemcsak hogy híven megtartotta mai napig, hanem azon túl hazafias erélylyel rajta is van, hogy alkotmányos szabadságunk mindinkább megszilárduljon, minél erősebb gyökeret verjen. A magyar szabadságharczról való elfogulatlan és nemes gondolkodásának fényes tanujelét adta Ő Felsége épen koronázása alkalmával legelsőben is avval a kijelentésével, hogy »vessünk fátyolt a multakra«; amivel nem azt akarta mondani, hogy tépjük ki sziveinkből a dicső szabadságharcz emlékét, mert hiszen Jókai szerint, az a fátyol még sem lehet olyan sűrű, hogy a magyar nemzet szabadságért küzdő szellemének dicsősége századokon át, keresztül ne ragyogjon alóla«, hanem csak azt akarta megértetni velünk, hogy feledjük a mult hibáit, tépjük ki szivünkől az ellenszenvet, a gyűlöletet, nyujtsunk békejobbot megtévedt testvéreinknek s fogadjuk el Őt nemzetünk odaadó, szerető Atyjának, kinek főgondját ezentúl a szabad magyar nemzet

fejlődése, haladása, felvirágzása fogja képezni. De még szebb, még magasztosabb volt Felséges Királyunk ama tette, hogy a nemzet koronázási ajándékát: 100,000 aranyat a létesítendő magyar honvédmenház javára ajánlotta. E tettel is beismerte, hogy a nemzet szabadságharcza jogos önvédelem vala; e tettel is bebizonyította, mennyire tiszteli a magyar szabadságharcz hőseit, bajnokait; e tettel is figyelmeztette a nemzetet, hogy a még élő, munkaképtelen vagy elaggott honvédeknek, azok özvegyeinek és árváinak fentartásáról gondoskodni, a nemzet múlhatatlan legszentebb kötelessége.

* * *

Egy századnegyed mult el azóta, kedves ifjak! Huszonöt év egy csepp az idők mérhetetlen tengerében, nemzetünk immár ezredéves multjában egy-pár szempillantás. Kérdés, vajjon e rövid idő alatt megvalósultak-e reményeink, melyeket az alkotmányos szabadság eszméjéhez fűztünk? vajjon beváltotta-e ígérését felséges királyunk? lett-e gondos atyjává, szerető jóakarójává népünknek? vajjon haladt-e, fejlődött-e, erősödött-e nemzetünk? valljon bizalommal léphetjük-e át a második évezred küszöbét azon emelő tudattal, meggyőződéssel, hogy állami önállóságunk az élet örvényei: a Skyllák és Charybdisek között nemcsak szírt gyanánt rendíthetetlenül meg fog állani, hanem egyuttal az állami hatalom és a nemzeti jólét és boldogság lehető legmagasabb fokára is fel fog-e emelkedni?

Ne várjatok tőlem választ e kérdésekre, kedves fiaim! Nézzetek körül ma — a koronázás 25-ik évfordulóján — s ami fényt és díszet láttok magatok körül, s ami öröm, lelkesedés hangja megüti füleiteket: mindaz fényes tanubizonyságul szolgáljon nektek arra, hogy a magyar nemzet életének elmúlt harmadfél decenniuma nem a csalódás, hanem a gyors és biztos haladás örvendetes időszaka vala. A király. Ő Felségének budapesti ünnepélyes fogadtatása és a királyi várba való díszes felvonulás, a tavaszi fuvallatban vigan lengő nemzeti tricolor milliói, a harangok zúgása, a hálaadó Tedeumok és imák, a fényes kivilágítás, a versenyek, a közművelődési és humánus alapítványok hosszú sorozata, s nagy száma az iskolai és egyéb alkalmi ünnepélyeknek: mind csak külső megtestesítője, personificatiója azon benső örömnnek, mely minden jó hazafiúnak szívét eltölti nemzeti szabadságunk feltámadásának 25-ik évforduló napján; csak külső jele azon traditionális hűségnek és ragaszkodásnak, melylyel a magyar nemzet mindenkor viseltetett koronás királya iránt; csak külső symboluma azon törhetetlen bizalomnak, melyet a nemzet alkotmányosan uralkodó, bölcs királyának bölcs kormányzásába helyez a jövőben is.

S hogy ez így van, azon nincs mit csodálkoznotok, kedves ifjak! Hisz a magyar nemzet egyik főbűszkesége az ő Koronás Feje, dicsőé-
gesen uralkodó I. Ferencz József király, kit úgy fejedelemnek, mint ember-
nek is mintaképül tekint nemcsak a magyar, hanem az egész világ köz-
véleménye is. Mert az ő jellemében, csodás harmoniában egyesül az
uralkodó és a honpolgár minden nemes vonása. A törvény, jog és igazság
feltétlen tisztelete, a kormányzással járó nehéz kötelességek pontos telje-
sítése, a népeinek boldogítását célzó törekvések: épúgy sajátjai nemes,
fenkölt szellemének, mint a kitartó szorgalom és munkásság, a hazaszeretet,
a részvét és a jótékonyosság. Nincs nehezebb hivatás a földön az uralko-
dásnál, mert a haza, a közügy, a polgárok érdekei igénybe veszik az
uralkodó minden percét. Az államgépezet kereke egy pillanatra sem állhat
meg anélkül, hogy megszámlálhatatlan bajt és pótolhatatlan veszteséget
ne vonjon maga után. Ez a nehéz hivatás jutott Ő neki osztályrészül s Ő
ezen hivatását a lehető legnagyobb buzgalommal és lelkiismeretességgel
iparkodik betölteni. Kitűnően jellemzi őt a költő, mikor így dalol róla:

„S ki legdicsőbb, ki meg nem ingva áll
Kar-, szív- és észtusán: a király.
Zászlós urak közt, trónja biborában
Ő a világ legfénylőbb csillaga;
Tudósok és művészek táborában
Tudós, lángszellem, legnagyobb maga.
Testvér a nép üdvében, bánatában
Nemcsak vezér, de gondos, jó apa;
Nemzeti hőse örök diadalnak,
Eszménye, vágya, tükre a magyarnak!“

De mi magyarok alattvalói szeretetünket, hűségünket Felséges Király-
asszonyunkra is kiterjesztjük, a ki méltó társa a trónon felséges férjének.
Mint idegen ország sarja, idegenül jött hozzánk s rövid idő alatt mégis
Ő lön hazánk igazi nemtője. Nemzetünk iránti rokonszenvétől ösztönöztetve,
csakhamar megtanulta nyelvünket, megismerte szokásainkat, erkölceinket,
észrevette szükségünket, hiányainkat s hozzáfogott az alkotásokhoz. Ma
alig van jótékony intézet, melyet bőkezűen nem segítene. Ahol emberbaráti
célok létesítése forgott szóban, ahol inséget enyhíteni, könnyűt felszárí-
tani, vagy az enyészet és pusztulás szellemének romboló hatását kelle
ellensúlyozni: ott megjelent Ő haladéktalanul mint vigaszt-osztó, segélyt-
hozó Védőangyal és nyomdokain megnyugvás, öröm és jólét költözött a
csüggedők hajlékába.

Valóban boldog lehet a hon, melynek ily nemeslelkű Király-
Asszonya és ily fenkölt szellemű Királya van!

Azért, áraszd el Őket **Te is**, kedves Ifjuság, ártatlan lelked-szived legtisztább szeretetével! Kövesd őket a jóban, szépben és nemesben! Tanulj tőlük önzetlenül és forrón szeretni hazádat, nemzeti nyelvedet, tisztelni a törvényt, szolgálni az igazságot, teljesíteni a kötelességet! Haladj az ő nyomdokain, ha szorgalom-, munka- s kitartásról van szó s ha a leg-nemesebb erények gyakorlását tűzted ki célodul. S ha mindezekben híven követed őket, kell, hogy a férfikor napjaiban megközelítsd az emberi jellem ama tökélyét, mely kitűnő honpolgárrá minősít, mely Isten előtt kedvessé, nemzedet és embertársaid előtt tiszteltté és becsültté teszen. Ne feledd, hogy a jó polgárnak jelszava: Isten, király, haza! Lelkedet ezen fenséges három eszme vezesse szüntelen! Élj, de ha kell, vérrel se késs' adózni értők! És ezen eszmékért való küzdelemben szállj diadalról diadalra Isten dicsőségére, hazád javára, királyod üdvére!

És most, kedves fiaim, emeljétek fel szíveiteket a nagy Mindenható trónusa elé, énekeljétek el buzgón és ájtatosan, Istent és a Hazát magasztaló, fenséges nemzeti himnuszunkat, melyről azt zengi lantján a nemzet Dalnoka:

„Hol mérkőzik a költő magasb-bal,
Mint hogyha Istent és Hazát magasztal?
Nem ismerék szebb-fajta dalt,
Mint: Isten, áldd meg a magyart!

És rebegjétek el a nagy költőnek ama, szíve mélyéből felbuzgó benső, megható imáját:

„Isten segíts! Királyok Istene!
Emeld fel hozzád a király szívét!
Értelme legyen mind napod szeme,
Hogy végig lássa roppant helyzetét;
Hogy a ki fényben, milliók felett van,
Legyen dicsőbb erényben, hatalomban!”

És hadd zúgjon végig e termen a ti ajkaitokról is ama legbensőbb, legforróbb óhajta a magyarnak, a mely a mai nemzeti ünnep emlékezetes napján megreszketteti a haza szent földjét:

Éljen Felséges Urunk-Királyunk!
Éljen Felséges Király-Asszonyunk!

Dr. Kárpáti Károly.

Pro rege nostro.

1892. június hó 8.

*Mint hogyha jó apának ünnepére
Hálásan gyűlnek össze gyermekek :
Úgy látsz ma ünnepelni szép hazánkban
Egységes népet, boldog nemzetet ;
Emlékezés gyúl aggastyán szívében ;
Jelennek, szépnek, férfiú örül,
Remények ringnak gyermek bölcséjében
S egy szép jövő leng mindenkit körül.*

*Negyedszázad ápolta mindé' kincset,
Negyedszázad, mely érlelt ily csodát,
Hogy míg másutt zördülnek a bilincsek
Népünkre néz és bámul a világ ;
Mert bárha küzd s vívódik a magyar még,
Ki léte ezredének végén áll,
De van egy kincse, feltett, őrsött titka :
Ő nála él egy szeretelt király.*

*Még másokat halál félelme kerget,
S kísért körülők sápadt gyötrelém,
Királyunknak hű népe adna lelket
S áldozna érte mindent szívesen ;
Nincsen kunyhó, hol híve nem teremne ;
S nincs palota, mely szívet nem hinál ;
Igy él, így jár saját szívétől védve
Szabad nemzet között egy jó király.*

*Emlékezünk, midőn fejére tette
Népünknek kincsét, a szeut k o r o n á t ;
Hazánknek őrző szentje állt felette
És az Idő tanújelül megállt ;
Örömben égett a hazának keble,
Hisz nem királyt, de hű fiut kapott,
Ki jó anyjáról nem feledkezett meg
S nem tűr többé bilincset és rabot.*

*Felkelt a nemzet gyászos tespedésből,
Törölve hosszú évek könnyeit ;
Feledve mindent, mit reménye vesztett
S ölelve azt, mit nyújt felé a hit ;
És megnyeré hitét, szívet, reményét,
Mely immár megtört sok csapás alatt,
Hisz a király trónjánál állta őrt már
Nemtők : a bátor szabad gondolat.*

Mint óriás, támad fel népünk újra,
 A gyér családot üdv szállotta meg
 És népesült örömláztól kigyulva,
 Mint gyér vetés, ha szállja permeteg:
 Lett szép, erős, kitartó, munkabíró;
 Nincs áldozat, a melynek helyt nem áll . . .
 Ki tette a magyart ilyen erőssé?
 Minő varázs? Egy szeretett király.

Emlékszünk borús, nehéz napokra,
 Midőn magyart nem érté a magyar,
 Midőn testvérré villant testvér kardja
 Mert mást kíván és jót máskép akar . . .
 Bár sajnó a seb, de régesrég beforrt az,
 Nincs már fajunkban honduló viszály;
 Mely egyetértökké tőn, vajh mi volt az?
 Egy szavatartó, szeretett király!

Aldostunk érte, ő velünk hazánkért,
 Nem törte őt meg semminő varázs;
 Elszenvedé, mit a végzet reánk mért,
 De mint aczélt, nem járta a csapás;
 Mert férfi ő s magyar nemzet királya,
 Mit ezer éve gondok árja visz,
 S helyét az ezredikben is megállja
 Pajzsán e szó: Viribus unitis.

Népeknek őre; szentséges nagy Isten,
 Kinek hatalma mindig fogva tart;
 Kinek szavát hiába nem kerestük,
 S ki el nem hagyta az igaz magyart:
 Ó add fejére áldásodnak árját.
 Tartsd meg erősnek, nagynak a királyt,
 Hadd lássa népét szépnek, virulónak,
 Melyért küzdést, verejtéket kínált.

Szabad hazának gondos, büszke őre,
 Maradj sokáig köztünk, nagy király;
 Vezesd népünket utain előre,
 Hol a kor munkáért babért kínál:
 És a legelső magyar lesz közöttünk
 Míg a Dunánál férfiszív dobog,
 Szabad, magyar ég domborul fölöttünk
 És kebleinkben honfitás lobog.

Latkóczy Mihály.

II.

† Skoff Béla.

1845—1891.

Nekrológ.

Ujból kidőlt egy derék bajnok sorainkból! Távollakó ismerősei, barátai bizonyára nagy csodálkozással vették a gyász hírt, hogy azt a magas, erős termetű, széles vállu, piros-pozsgás arczu, az egészségtől duzzadó férfit, életének javakorában elragadta a könyörtelen halál. Mint sok mindenben, a külső itt is csak hazug takarója volt a belsőnek. Valamint az erős tölgyet idejekorán elkorhasztják a benne megtermett őrlő férgek, úgy döntik sirba a látszólag egészséges szervezetű embert élete delén a halálos betegségnek lassan-lassan fejlődő, de biztosan pusztító ölü csirái. És oh, mily borzasztó szeszélye a sorsnak: őneki, aki egy nyomorban sinlődő rokoni családot már 2 évtized óta mentegett az éhhaláltól, őneki — éhen kellett meghalnia!

Skoff Béla Esztergomban született. Elemi iskoláit és az alsó reáliskolát szülővárosában végezte. Onnan Budapestre került, hol a belvárosi reáliskolát látogatta s mindig szorgalmas tanuló volt, bár szegénységgel kellett küzdenie. Tehetsége, hajlamai a polytechnikumra vonták, mert mérnök akart lenni. A műegyetem végeztével magánmérnöki munkát vállalt és éveken át dolgozott a Kis-Kárpátokban. Nyáron a mérés, télen a térképek készítése foglalta el idejét. Egyszerre nagy és veszélyes betegség lepte meg. Közel volt a halálhoz, de erős, szívós természete és pezsgő ifju ereje visszaadta őt az életnek. Minthogy azonban meg volt győződve, hogy baját a nagy térképek készítése okozta, mely nagyrészt csak fekvő helyzetben történhetett, orvosai tanácsára, lemondott az annyira kedvelt foglalkozásról és a tanári pályára lépett, mert az ábrázoló geometriában és a mathesisben alaposan képesítettnek hitte magát a tanárságra, amit nemcsak a rövid idő alatt megszerzett tanári diplomával, hanem tanításának fényes eredménnyel is igazolt. Azon ritka megtiszteltetés érte, hogy három állása is akadt egyszerre. A ministerium Sümeghre nevezte ki az alreáliskolához, Sopron város megválasztotta az akkor még községi főreáliskolához tanárnak, Szabadka városa pedig másodmérnöki állással kívánta megtisztelni, de ő rövid

habozás után a soproni állást fogadta el 1873. év őszén és azóta itt folytatta szakadatlanul áldásdús működését a tanári katedrán.

Mint tanár kiváló tanerő számba ment. Pontos, lelkiismeretes és jókedvű hirdetője volt szaktudománya igazságainak. Nemcsak ő maga értette jól szakját s lelkesedett érte, hanem egyszerű, világos s mindig jóízű magyarázatával, nyájas modorával, szelid utbaigazításaival fel is tudta ébreszteni tanítványaiban is az érdeklődést, a rokonszenvet a különben nehéz studiumok iránt. Amellett meg volt a kellő türelme, mely nélkül a legkésztettebb tanár sem számíthat sikerre. Háromszor-négyszer sem röstelt ugyanegy tételt megmagyarázni, ha tanítványai fel nem fogták, meg nem értették. Jó bánásmódja, igazságos szigora biztosította neki növendékeinek szeretetét, melynek eredménye viszont ama bizalmas viszony lett, mely közte és tanítványai között kifejlődött, akiknek igazi jóakaró, szerető atya vala. Tanítási módszere a lehető legczélszerűbb volt; tanítványainak rajzai — bárhol állította is ki azokat — mindenütt különös érdeklődés, figyelem tárgyát képezték s kitüntetésekben részesültek. Az 1879. évi székesfehérvári országos kiállításon nagy ezüst éremmel tüntették ki; az 1885-iki budapesti országos rajzkiállításon kitüntető oklevéllel és éremmel tisztelte meg a bíráló bizottság dicsérő elismerés kíséretében. Az 1879. párisi világkiállításon sem kerültek ki tanítványainak rajzai a szigorú szaktudósok figyelmét, amiről tanuskodik egyebek között Bechtel A. következő nyilatkozata: „An Schülerleistungen ungarischer Realschulen lagen vor: a) Königl. Realschule in Oedenburg: Vollständiger Stufengang im geometrischen Zeichnen in 8 Jahrgängen; die Zeichnungen alle mit der Reissfeder schwarz ausgeführt, zeugen von rationeller, fachmässiger Anleitung und von Begabung der Schüler für dieses Fach.“*)

Az elismerés szava nem tette elbizakodottá, ezért tovább is képezte magát egészen addig, míg folyton súlyosbodó baja ágyba nem döntötte. De nemcsak az iskolában, hanem azonkívül is szeretett tanítványaival foglalkozni. Szívesen el-eljárógatott a tornaórákra és buzdította a fiukat testedzésre, melynek ő maga is nagy kedvelője volt fiatalabb korában mint tornász, vívó, tűzoltó és athleta egyaránt. Ha arról volt szó, hogy az egész tanulóiifjuság vagy egy-egy osztály kirándul, ő mindig szívesen csatlakozott hozzá s csak akkor mutatta meg igazán, hogyan kell szeretettel nevelni az ifjuságot. Elve az volt: a hol az ifjuság tömegesebben megjelenik, ott kötelessége jelen lenni az ifjuság érdekét szíven viselő tanárnak is. Az ilyen foglalkozást nem tekintette nyügnek, hanem a neveléssel járó kellemes foglalkozásnak. Nem ritkán mérőeszközeit felszedve felkerekedett egy-egy osztálylyal ki a hegyekbe, ahol azután rátanította növendékeit az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazására és érvényesítésére, mert tudta, hogy az ő szaktudományában a theoria

*) »A Bechtel: Die Unterrichts-Abtheilungen auf der Pariser Weltausstellung ect • Zeitschrift für das Realschulwesen. IV. Jahrgang. 1879.

kellő praxis nélkül csak üres szóhalmaz, amely a gyakorlati életben sokszor csütörtököt mond, ha kísérletekkel nem járt.

De nemcsak az ifjúság, hanem tanártársai iránt is ugyanazon jóindulattal, szeretettel viseltetett. Nem volt hizelgő és sentimentális. Őszinte, egyenes, férfias, önérzetes volt jellemében, de nem nyers, nem sértő. Tudott uralkodni indulatain. Mindenkiel meg tudott férni, ezért nem is igen akadt baja senkivel. Szóval: tanuló, tanár és a felső tanhatóság egyaránt tisztelték benne a békeszerető, kötelességtudó jó tanárt.

Mint ember megérdemelte az „emberséges” ember nevet. Barátnak kifogástalan jó barát s e tekintetben soha senki sem csalatkozott benne, mert tetteikkel áldozatokkal is bebizonyította baráti érzelme szent voltát. Szíve jó volt majdnem a könnyelműségig. Inkább magától megvont egyet-mást, inkább többet dolgozott, mint szüksége lett volna rá, hogy mások nyomorán enylthessen, miben kedve tellett. Jellemének talán legszebb vonása az volt, hogy meghalt testvérbátyjának halálos ágyán, húsz évvel ezelőtt tett abbeli ígéretét, hogy vagyontalanul hátramaradt családját el nem hagyja, utolsó lehelletéig emberül teljesítette, bár sokszor igen nehezére esett. Jó szíve sugallatát követte akkor is, midőn elhatározta, hogy nem nősül meg. Sokszor emlegette e sorok írója előtt, hogy a tanári állás jövedelme nem biztosít a családos embernek tűrhető jövőt. Azt pedig nem tudná elviselni szívéen, hogy neje és családjának egyéb tagjai anyagi zavarokkal és gondokkal küzdjenek egész életükön át. Nagyon szigorú felfogása a viszonyoknak, de alapos. Avagy ki merné kétségbe vonni, hogy azon meggyőződésnek — sajnos — meg van a kellő, az igaz alapja? Csak ámitsuk önmagunkat!

Mint polgára e hazának híven rajta volt, hogy honpolgári kötelességeinek minden tekintetben eleget tegyen, mire magyarosodó városunkban bő alkalma nyílt, nemcsak mint tanárnak az iskola falai között, hanem mint a soproni társadalom egyik tagjának is. A 70-es években megindult általános nemzeti mozgalomban, áramlatban és annak eredményeiben neki is van nagy része. Ő is ott volt az „Irodalmi és művészeti kör” lelkes alapítói között; a magyar dalegyesületnek ő volt egyik megteremtője; a magyar szinpartoló egyesületnek pedig alapító tagjává lőn, a színház rendes látogatójává is. Általában, ahol humánus vagy hazafias célról volt szó, ott semmi áldozatot sem tartott magának s ha kellett utolsó fillérét is feláldozta a nemzeti művelődésért. Amellett kedélyes, jószívű ember volt úgy, hogy a soproni magyar társaságok mindenikében kedves egyénisége miatt általánosan tisztelték és szerették.

De a sors könyvében meg vala írva, hogy a derék tanár nemesen érző szíve épen férfikora-javában megtörjön. Borzasztó betegség gyötörte hónapokon át, melynek kínjait nagy lelki erővel és keresztény megadással tűrte s melyektől 1891. évi december 20-ikán megszabadítja a halál, mely mély gyászba borította rokonságát, intézetünket és a

soproni magyar társadalmat, mert hiszen ezeknek szentelte életének javarészét.

Örökre elváltál tőlünk, kedves, jó barát! Hamvaid ott porladnak a néma sír sötét ölében; lelked pedig felszállt a mennyek Urához, hogy nemes tetteidért Őtőle vegye el a jól kiérdemelt jutalmat. De azért áldott emlékedet nem törli sziveinkből az idő soha. Tetteid sugára átragyog időn, enyészeten és lelkesíteni, buzdítani fogja kedvelt ifju növendékeidet az erények gyakorlására.

Ime: a jótett még a siron túl is megtermé nemes gyümölcsét.

Legyen béke és a Mindenható irgalma veled!

Dr. Kárpáti Károly.

III.

A sopronyi áll. főreáliskola természetrajzi gyűjteményének madarai.

I. Rend. Psittaci.

Család. Cacatuidae.

1. Callipsittacus novae-hollandiae . . . 1 péld.

Család. Platicercidae.

2. Melopsittacus undulatus 2 „

II. Rend. Coccigomorphae.

3. Cuculus canorus 2 „

4. Alcedo ispida 2 „

5. Merops apiaster 1 „

6. Coracias garrula 2 „

7. Upupa epops 2 „

III. Rend. Pici.

8. Iynx torquilla 1 „

9. Dryocopus martius 1 „

10. Dendrocopus medius 1 „

11. Dendrocopus minor 1 „

12. Picus viridis ♂ ♀ 2 „

13. Picus canus ♂ ♀ 2 „

IV. Rend. Cypselomorphae.

14. Caprimulgus europaeus 1 „

15. Cypselus apus 1 „

V. Rend. Passeres.

Család. Fringillidae.

16. Emberiza citrinella 2 „

17. Loxia curvirostra 1 „

18. Pyrrhula rubicilla ♂ ♀ 3 „

19. Coccothraustes vulgaris 2 „

20. <i>Carduelis elegans</i>		1	péld.
21. <i>Chrysomitris spinus</i>		2	"
22. <i>Acanthis linaria</i> ♂ ♀		3	"
23. <i>Acanthis cannabina</i>		1	"
24. <i>Chloris hortensis</i>		1	"
25. <i>Fringilla coelebs</i> ♂ ♀		3	"
26. <i>Fringilla montifringilla</i>		1	"
27. <i>Paser domesticus</i> ♂ ♀		2	"
28. <i>Paser montanus</i>		1	"

Család. Alaudidae.

29. <i>Galerita cristata</i>		2	"
30. <i>Alauda yeltoniensis</i>		1	"

Család. Certhidae.

31. <i>Certhia familiaris</i>		2	"
32. <i>Sitta caesia</i>		1	"

Család. Motacillidae.

33. <i>Motacilla melanopae</i>		1	"
34. <i>Budytes flavus</i>		1	"

Család. Sylvidae.

35. <i>Hypolais phylomela</i>		1	"
36. <i>Phylloscopus trochilus</i>		1	"
37. <i>Phylloscopus sibilator</i>		1	"
38. <i>Regulus cristatus</i>		1	"
39. <i>Sylvia nisoria</i>		1	"
40. <i>Sylvia atricapilla</i>		1	"
41. <i>Acrocephalus turdoides</i> (fészekkel)		1	"
42. <i>Troglodytes parvulus</i>		1	"

Család. Turdidae.

43. <i>Erithaceus philomela</i>		1	"
44. <i>Erithacus rubeculus</i> ♂ ♀		2	"
45. <i>Erithacus titis</i> ♂ ♀		2	"
46. <i>Saxicola oenanthae</i>		1	"
47. <i>Turdus viscivorus</i>		1	"
48. <i>Turdus musicus</i>		1	"
49. <i>Turdus merula</i> ♂ ♀		2	"

Család. Ampelidae.

50. <i>Bombicilla garrula</i>		1	"
-------------------------------	-----------	---	---

Család. Muscicapidae.

51. <i>Muscicapa collaris</i>		1	"
-------------------------------	-----------	---	---

Család. Laniidae.

52. <i>Lanius collurio</i> ♂ ♀		3	"
--------------------------------	-----------	---	---

Család. Oriolidae.

53. *Oriolus galbula* ♂ 1 péld.

Család. Paridae.

54. *Acredula caudata* 2 „
 55. *Parus cristatus* 1 „
 56. *Parus major* 2 „
 57. *Parus coeruleus* 1 „

Család. Sturnidae.

58. *Sturnus vulgaris* 2 „

Család. Corvidae.

59. *Garrulus glaudarius* 2 „
 60. *Pyrrhocorax alpinus* 1 „
 61. *Nucifraga caryocatactes* 1 „
 62. *Pica caudata* 2 „
 63. *Corvus coronae* 1 „
 64. *Corvus cornix* 1 „
 65. *Corvus frugilegus* 1 „

VI. Rend. Raptatores.**Család. Strigidae.**

66. *Strix flammea* 1 „
 67. *Syrnium aluco* ♂ ♀ 1 „
 68. *Syrnium lapponicum* 2 „
 69. *Asio otus* 2 „
 70. *Asio accipitrinus* 1 „
 71. *Bubo ignarus* 2 „
 72. *Carine noctua* 1 „

Család. Falconidae.

73. *Circus cyanens* 1 „
 74. *Circus pygargus* 1 „
 75. *Accipiter nisus* 2 „
 76. *Astur palumbarius* 1 „
 77. *Milvus icinus* 1 „
 78. *Pernis apivorus* 2 „
 79. *Buteo vulgaris* 3 „
 80. *Aquila crysaetus* 2 „
 81. *Acquila naevia* 1 „
 82. *Acquila pennata* 1 „
 83. *Falco peregrinus* 2 „
 84. *Falco subbuteo* 1 „
 85. *Falco aesalon* 1 „
 86. *Falco tinnunculus* 2 „
 87. *Falco cenchris* 2 „

VII. Rend. Columbinae.

88. Columba livia	3	péld.
89. Turtur communis	1	"

VIII. Rend. Gallinacei.**Család. Tetraonidae.**

90. Tetrao urogallus ♂ ♀	4	"
91. Tetrao tetrix ♂	1	"
92. Tetrao bonasia ♂ ♀	2	"
93. Lagopus mutus (téli- és nyári tollaz.) ♂ ♀	3	"
94. Caccabis saxatilis	1	"
95. Perdix cinerea ♂ ♀ és fiatal . . .	3	"
96. Coturnix communis ♂ ♀	2	"

Család. Phasianidae.

97. Phasianus colchicus ♂	2	"
98. Gallus domesticus ♂ ♀	2	"
99. Pavo cristatus ♂ ♀	2	"

IX. Rend. Grallae.**Család. Scolopacidae.**

100. Scolopax rusticola	1	"
101. Machetes pugnax ♂	1	"
102. Gallinago major	1	"
103. Gallinago gallinula	1	"
104. Tringa canutus	2	"
105. Calidris arenaria	1	"
106. Totanus hypoleucus	1	"
107. Totanus littoreus	2	"
108. Totanus ochropus	1	"
109. Numenius arcuatus	1	"
110. Numenius phaeopus	1	"
111. Recurvirostra avosetta	2	"
112. Himantopus candidus	1	"

Család. Charadriidae.

113. Odycnemus scolopax	1	"
114. Vanellus capella	2	"
115. Charadrius pluvialis	2	"
116. Charadrius alexandrinus	1	"

Család. Otidae.

117. Otis tarda ♂ ♀	3	"
118. Otis tetrix ♀	1	"

Család. Rallidae.

119. Rallus aquaticus	1	"
120. Crex pratensis	1	"

121. Ortygometra porzana	4	péld.
122. Ortygometra pusilla	1	"
123. Gallinula chloropus	1	"
124. Fulica atra	2	"

X. Rend. Ciconiae.

Család. Ardeidae.

125. Ardea cinerea ♂ ♀	3	"
126. Ardea purpurea ♂ ♀	2	"
127. Ardea alba	1	"
128. Botaurus stellaris	4	"
129. Ardetta minuta	1	"
130. Nycticorax griseus (1 öreg 3 fiat.)	4	"

Család. Ciconidae.

131. Ciconia alba	1	"
-----------------------------	---	---

Család: Hemiglottides.

132. Platalea leucorodia	2	"
------------------------------------	---	---

XI. Rend. Lamellirostres.

Család. Anseridae.

133. Anser segetum	2	"
134. Anser ferus ♀	1	"

Család. Anatidae.

135. Anas boschas ♂ ♀	2	"
136. Anas crecca ♂	1	"
137. Anas acuta	1	"
138. Anas querquedula	1	"

Család. Fuligulidae.

139. Fuligula cristata ♂ ♀	3	"
140. Fuligula ferina	1	"
141. Clangula glaucion	1	"

Család. Mergidae.

142. Mergus merganser	1	"
143. Mergus albellus	1	"

Család. Phalacrocoracidae.

144. Phalacrocorax carbo ♂ ♀	2	"
--	---	---

XII. Rend. Longipennes.

Család. Laridae.

145. Sterna anglica	2	"
136. Sterna hirundo	2	"

147. Hydrochelidon hybrida	1 péld.
148. Hydrochelidon fissipes	3 „
149. Larus fuscus	1 „

Család. Colymbidae.

150. Colymbus arcticus	2 „
151. Colymbus minor	1 „
152. Urinator arcticus	2 „

J e g y z e t. Összesen 152 faj 240 példányban. A felsorolt madarak a Psittaci rendje kivételével Soprony vidékén lövettek és az intézetben praeparáltattak.

Soprony, 1892. június 22.

Dr. Mika Károly,
szertárőr.

IV.

Soproni Régiségek.

Kerek e földön semmi sincs olyan érdekes, mint maga az ember és mindaz a mi tőle ered. Még a miveltség alsó fokán álló is sajátos érzéssel telik el, mikor a föld méhéből szemébe ötlenek az elmúlt idők emlékei. Elmélkedik és találgatja, hogy mi lehetett ez, vagy kinek a kezében fordulhatott meg és önkéntelenül a maga sorsára gondol, a mikor majd ő is oda kerül, ahová már annyian költöztek. Bátran el lehet mondani, hogy minden ember többé kevésbé régiségbuvár és szívesen tesz szert leletekre. De különös, bár velünk született a régészkedő hajlam, mégis a régészet mint tudomány csak újabb keletű. Ugy vagyunk vele, akár a saját testünkkel; vajmi kevés azoknak száma, kik saját testök csontjait, izmait, ereit és egyéb alkotó részeit csak számra nézve is ismernék, pedig akárhány akad közöttük, ki emberismeretével szeret kérkedni.

Az anthropologia és archaeologia természetök szerint a legrégibb, de a rendszeresség szempontjából csak a legújabb tudományok közül valók. Még újabb keletű, mert csak szemünk láttára kezd tudományos alakot öltetni, a praehistorika, mely az írott emlékek korát megelőző idők földerítésével foglalkozik. Ezen idők tartamokra nézve sokszorta mulják fölül a történeti korokat, és tanulmányozásuk annyival is érdekesebb, mivel megismertet a fejlődés mindazon fokozataival, melyeken nemünk keresztül ment, hogy történelmileg ismert kulturáját elérje.

Az ősidők tanulmányozása mind szélesebb körökben terjed; mindenfelé alakulnak egyesületek, melyek az ősidők emlékeinek kutatását, gyűjtését és rendszeres feldolgozását tűzték ki célokul, és mind több és több ember szegődik e tudomány szolgálatába, hogy vállvetett munkássággal világba állítani segítse azt, a mit ezredek folyása sűrű homálylyal takar vala.

A multak iránt fölötte érdeklődő magyar sietve igyekezett e nemes törekvés szolgálatába társul szegődni és hazánkban is egyre-másra alakulnak a társulatok, melyek immár szép sikerrel működén, bő anyaggal szolgálják az egybevető tanulmányozást.

Nagy feladat jutott e tekintetben hazánknek osztályrészül; mert földrajzi fekvésénél fogva, miként ezt első ízben hazai régészetünk

nagymestere, Pulszky Ferencz, kifejté, mindenha rövidebb-hosszabb ideig megálló helyül szolgált az Európát minden irányban keresztül barangoló népeknek.

Szavát fényesen igazolták az eddigi kutatások, mert az ősidők minden korát, elkezdve a palaeolith és neolith korokon, a réz, bronz és vaskorszakokon keresztül minden alosztályukkal együtt képviselve találjuk.

A mi hazánkról nagyjában, az megyénkről kicsinyben áll. Itt is, megtaláljuk a különböző korok emlékeit, melyeknek felkutatására és egybegyűjtésére a nem régiben megalakult Sopronmegyei Régészeti Társulat vállalkozott. Már is százra rúg azon telepek, várhelyek és temetők száma, melyeket a társulat felfödözött, pedig a megye nagy része még nem került kutatás alá. Különösen gazdag praehistorikus leletekre nézve Sopron város határa.

A különböző korok emlékeinek nagy bőségét megmagyarázza azon körülmény, hogy megyénken vonul keresztül a népközlekedés két fővonala. Az egyik a Balti tengertől az Odera-Morva mentén az Alpok kikerülésével Sopronon keresztül az Adriához vezet; a másik pedig Europa szívéből a Dnna mentén haladva a Lajta hegység előtt két ágra szakad, melyek közül az egyik a Duna irányát követi, míg a másik az említett hegység kikerülésével rövidebb uton igyekszik elérni a balkáni félsziget országait. Ezen utóbbi Sopron táján metszi az első fővonalat és városunk határát ősrégi időktől fogva góczpontjává teszi két nagy közlekedő vonalnak.

E nagy jelentőségű tényezőkhez hozzájárul még a helyi földrajzi viszonyok kedvező volta is. Ezek közül első sorban főlemlitendő azon körülmény hogy városunk vidéke átmenetet képez a hegység és róna között; az első többfelé meredeken alászakadó, viszonylag magas, széles kupjaival a meglepés ellen könnyű szerrel biztosítható telephelyül kínálkozik, míg a rónából benyúló széles völgyeknek patakok szeldelte termékeny földje bőven szolgáltatja az élet fentartásához szükséges terményeket.

Mindezen viszonyoknak köszönhető az, hogy városunk helyén már a római hódítás idején virágzó helység volt, mely kelta nevét, Scarbantiát, a római korszakon át is megtartá.

Ezen korszak emlékeit sűrűen találjuk városszerte és városunk muzeuma, nemkülönben a helybeli középiskolák, valamint egyes magányosok gyűjteményei is szép és becses tárgyakat mutatnak föl a római időből.

A régibb koru telepekre csak akkor lett figyelmessé a világ, mióta a hazai régészet egyik úttörője, Paúr Iván, a Bécsidombon homokvétel alkalmából napfényre került leletek nyomán elindulván, fölfödözte a löportorony körüli kelta temetőt.

Ezen nevezetes lelőhely azt a gondolatot ébreszté Paúr Iván egyik hű tanítványában, hogy a várostól Délre és Dél-Nyugatra emelkedő, a Bécsidombnál jóval magasabb hegyek talán szintén régi telepek színhelyeiül szolgálhattak.

Föltevésében nem csalódott, mert a soproni hegység csaknem minden kupján rábukkant régi telepek nyomára, sőt kettején: a Varishegy és Purgstall tetején nagy földsánczokra akadt, melyekhez közvetlen közelben sirhalmok földte térségek csatlakoznak.

Az 1887. óta folytatott rendszeres ásatások mind több érdekes anyagot hoztak napfényre, úgy hogy ma már e telepek és sirhalmok korát bizton meg lehet határoznunk.

Minthogy intézetünk tanítványai közül igen sokan nemcsak mint nézők, hanem mint ásót és csákányt forgató önkéntes munkások is élénk részt vettek a feltárásoknál, emlékezés okáért néhányát az érdekesb tárgyaknak mutatom be nekik.

Megelőzőleg azonban vegyük szemügyre a telepek helyrajzi viszonyait. Az egyik a Varishegyen van. Ezen 396·3 m. magas hegy a várostól D-re mintegy 3 km-nyire esik és olyképen emelkedik a szomszédos „Lőver“ helyesebben „Lewar“ nevű nyári kertek fölé, hogy K., É. és Ny. felé meredeken szakad alá, míg D-en aránylag csekély szélességű gerinczczel függ össze a főhegységgel. A kelet-nyugati irányban hosszabb terjedelmű kúp legtetején messzelátó emelkedik, melyről pompás kilátás esik mindenfelé.

A szem e nagy határa, nemkülömben a hegy három meredek oldala birhatta rá a prähistorikus népek egyik törzsét, hogy e kúpon vesse meg lábát; nehogy pedig D. felől, a keskeny gerincz felől, valamely alkalmatlan látogató könnyű szerrel föl ne verje őket, ezt a gerinczet 400 m. hosszú, 13 m. széles és 2 m. mély árokkal vágták keresztül, a kivájt földből pedig az árok belső oldalán akkora sánczot építettek, hogy méltó bámulásra fakasztja a szemlélőt.

A sánczon belüli területen vagy 30 különböző átmérőjű verem van, melyek mindmegannyian lakóhelyül szolgáltak.

Túl a sánczon néhány száz lépésnyire, a jelenlegi irtáson, kisebb-nagyobb halmokat találunk, melyek a holtuk után elégetett régi lakók különböző alakú agyagvedrekbe rejtett hamvait takarják.

Hasonlók a helyrajzi viszonyok a másik telepnél is, mely a várostól Dny-ra mintegy 5 km-nyire eső 478 m. magas Purgstall hegyen van. Csakhogy itt a méretek sokkal nagyobbak. Ez a hegy is három oldalt meredeken szakad alá és csak a déli oldalon függ össze a főhegységgel; innen legkönnyebben közelíthető meg. De itt két elősáncz tartja fel a behatolni igyekvőt. Maga a szabálytalan sokszögalakú fősáncz csaknem 2 km. hosszú és közel 38 holdnyi területet zár körül. Az ék. oldalon is emelkedik egy elősáncz, mely van vagy 500 m; ennek távolsága a fősáncztól egyre-másra 300 lépés.

E hegytetőn is messzelátót építettek, honnan még tágabb kilátás esik minden irányba mint a Varishegyről.

A D. felé elterülő erdőben százával domborodnak a sirhalmok, melyek szerkezetre és tartalmukra nézve megegyeznek a Varishegy

halmaival, de nagyságra nézve jobbadán és sokszorososan fölülmuljak ezeket.

Mindkét telepen immár öt éve folynak a rendszeres kutatások és még sok időbe fog telni az, hogy elmondhassuk, hogy teljesen át vannak kutatva.

Lássuk most néhányát az érdekesb és tanulságosabb leleteknek.

Az alább bemutatott edény a Varishegy egyik halmából való, mely 1890-ben került föltárás alá. Másfél m-nyi mélységben rengeteg szikladarabok alatt feküdtek itt száz meg száz darabba törve a különböző alaku és nagyságu agyagedények. A vesződéses összeillesztés egyik eredménye ezen itt bemutatott uina.

E kívül fekete mázos, belül szürke edény 13 cm. átmérőjű aljból hirtelenül 48 cm-nyi átmérőig öblösödik ki, honnan valamivel lankásabban szűkül össze a 17 cm. széles nyak felé, mely kihajtó peremmel végződik. Az egész edény magassága 38 cm. Öblös hasán változatos disztítés látható csoportokba rakott nagy háromszögekből, melyek egy része 9 egybevágó, részint huzásokkal barázdált, részint csak kettőskörű disztítéssel ellátott háromszögekre van osztva; míg másik része telisded tele van párhuzamos sorokban álló kétkörös pontos disztítéssel.

Az edény nyakát a derék meg a perem felől is kétkörös pontos disztítéssel álló gyűrű futja körül, mintegy keretet képezve a nyak mezején ábrázolt jelenetnek.

Ezen jelenet 5 emberi alakot, egy lovat és egy lovat ábrázol, még pedig valószínűleg áldozat bemutatása képében.

Ábránkon csak a jelenet főmomentumát látjuk t. i. az arczczal egymásfelé fordult két emberi alakot. A jobbfelőli alak lábánál egy oltárféle alkotmány vázát látjuk; a balfelől álló alak valamit nyújtani látszik az elsőnek.

A rajz fölötte primitív. Kivitelénél alkalmasint hegyes csontot, fát vagy tüskét használhatott a prähistorikus művész, melylyel úgy a hogy belekarczolta a még puha agyagba embertformáló ákombákjait. Másával ennek az ábrázoló módszernek, mely az ember és állat alakját mértani elemekre fölbontva csak vázolja, földünk népe leányainak himzésénél találkozunk.

Ezen edénynyel diszítésre nézve teljesen megegyez a taval a Purgstallon lelt két urna. Az egyiken vadászjelenetet, továbbá tánczó és birkozó alakokat, a másikon is tánczókat és egy szövő némbert látunk.

Mind a három urna nagy feltűnést idézett elő a tudós világban és a német anthropologiai társulat taval, augusztus havában, Danzingban tartott kongresszusán sokat foglalkoztak velök.

Nézetem szerint ezen urnák valamint egyéb leletek, különösen a pompás diszítésű zománczos üveggyöngyök, csak azt bizonyítják, hogy a vidékünket lakta népek már a Kr. e. VI. és V. században, ha nem régebben már, élénk összekötetésben állottak Europa déli és délkeleti művelt nemzeteivel. Mi sem állja útját annak a föltevésnek, hogy cserekereskedés vagy talán hadikalandok alkalmával birtokába kerültek oly szönyegeknek vagy himzett kelméknek, melyeken hasonló jeleneteket feltűntetve láttak.

Rá lehetne még utalni a görögök dipylon nevű edényeire, nemkülömben a már az Alpokon innen is föllelt figurás diszítésű bronz-situkra (csöbrökre), de ha az eddigi leleteket mind egybevetjük, nevezetesen a dr. Naue Gyula Bajországbán találtakkal, (melyeket azonban még nem tett közzé, hanem csak levélben ismertetett meg alulirottal), akkor inkább az első feltevéshez, a mintául szolgált himzett kelméhez, szegődünk.

Eredetiségöknél fogva igen jellemzők prähistorikus elődeinkre nézve a holdszarvalaku bálványfélék.

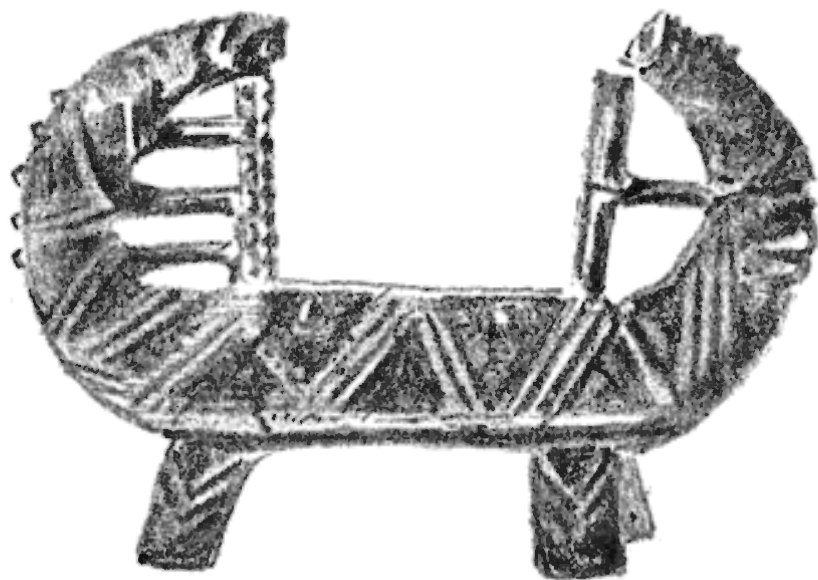
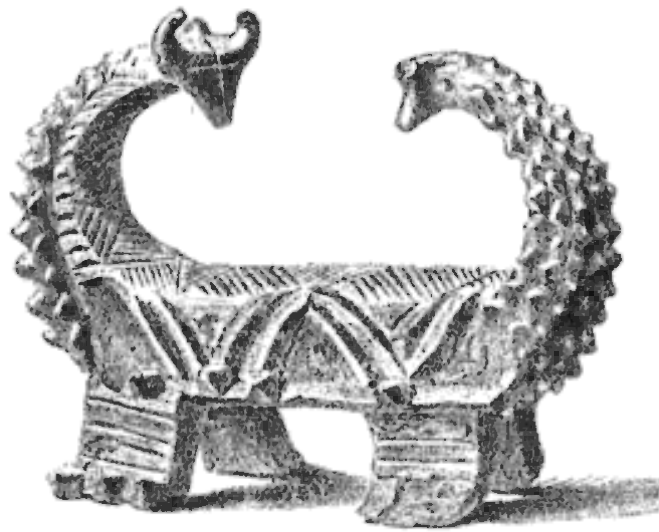
Az e fajta alakok elsejét a svájczai czölöpfalvakban találták és „holdkép”-nek keresztelték el. Hasonlókat talált nagyérdemű tudósunk, Wosinszky Mór, esp.-plébános ur, Tolnamegyében, a Lengyeli sánczban, egyebütt is kerültek elő ilyen alkotmányok töredékei, így találtam néhányat a Fischau fölötti Mal-Leiten nevű tetőn a Bécsi-Erdőben, de oly szépek mint a mieink, még sehol sem kerültek elő.

A következő lapon hármát mutatok be belőlük.

Mindnyájan agyagból valók és igen diszesek. A felső a Varishegy egyik sirhalmából került elő, a másik kettő a Purgstallról való.

Feltűnő az első két alaknál, hogy a szarvak fölünkörödő vége állatfejjel végződik, a harmadik is alkalmasint ilyen végű lehetett, csak hogy a fejek nem kerültek meg. Az első és harmadik négy, a középső csak egy lábon nyugszik.

Azon körülmény, hogy a fejek közötti nyílás igen szűk, halomra döntötte ama némely praehist. tudós táplálta nézetet, hogy ezen alkotások nyakpárnául szolgáltak volna, melyet mesterségesen sodrott-bodrott hajuk összekuszálásának kikerülése végett használtak volna a régiek.

De hát mi célra szolgáltak? A hold képei, mondják a németek. Hát addig míg csak marhafejjel végződő találkozott, hagyján volt e nézet, hanem mi köze a kos, birka, vagy kutyafejnek (ilyen végű is van) a holdhoz? Hozzá tavál olyan is került elő, mely két-két szarvat hajtott ki a törzsből: erről dr. Hoernes Rudolf barátom hajlandó azt hinni, hogy lovakat ábrázol.

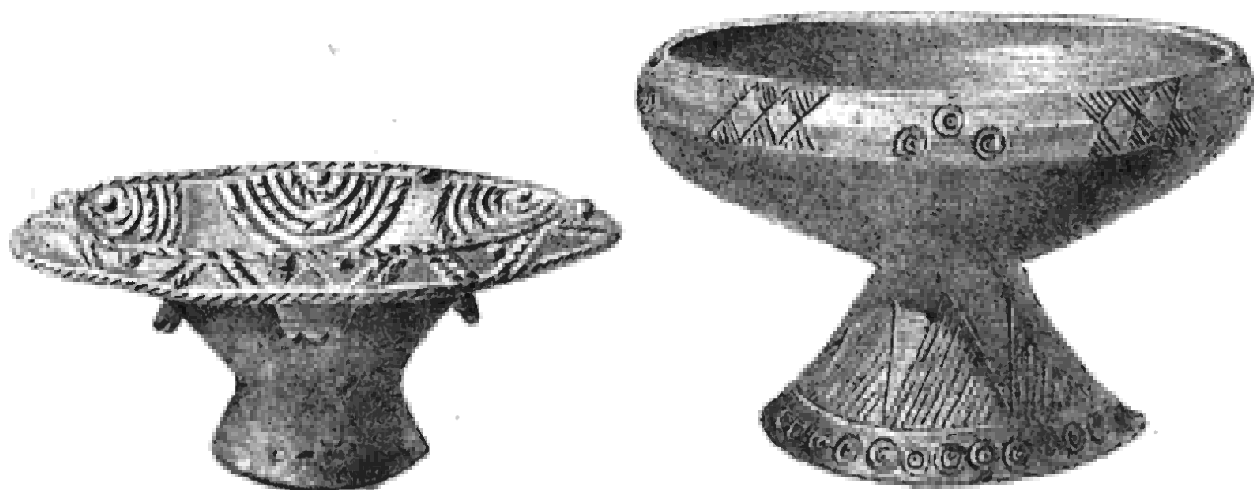
Ezeket szem előtt tartva alaposabbnak tetszik ama nézet, mely az idézett alakokban az állatkultusz egyik emlékét látja; e mellett szól még — eltekintve a zodiakus alakjaitól — ama körülmény megfontolása, hogy a hegyek kúpjait kiváló élőszeretettel lakóhelyül választó népnek főfoglalkozása a baromtenyésztés vala. Barmainak köszöné mindenét, tehát becsben is tartá azokat. És valamint manapság juhász és kanász, csikós meg gulás, vadász meg halász botja kajmójára kifaragja, tarisznyájára meg kivarrja a gondozta vagy cserkészte állat képét, hasonlóképen cselekszik vala a baromtenyésztő őslakó is. Fája, melyet kifaragott, réges-régen elkorhadt, de nem az égetett agyag, mely habár darabokra törött is, mégis eredeti alakjába vissza állitható. Hogy az említett alakokat gyakran gyurta keze, bizonyítja azon számos töredék, mely a földbe vajt putrikból kerül napfényre. Mégis úgy rémlik, mintha ezen vitás alakok a kiváltság vagy méltóság némi színével jártak volna, mert nem minden putrihól kerültek elő töredékeik, még kevésbbé minden halomból; de azután volt eset rá, hogy olyikban 2 sőt 4 is volt.

Az ezen alakokat tartalmazó halmok egyébként is kiválnak edényeik számos és diszes voltánál fogva, a miből ha egyébre nem, legalább a holtnak módosabb létére lehet következtetni. A szebb fémtárgyak is rendszerint az ilyen halmokból valók.

A mi az agyagedények nagy tömegét illeti, (némely halomban 30—40 darab) úgy azok meglepnek mindenkit alakjuk és diszítésök nagy változatosságánál fogva. Pedig mindannyian szabad kézből készültek, a mi nem csekély ügyesség mellett szól, különösen ha fölgyondoljuk, hogy egyik-másik 50—60 literes és mind e nagysága mellett is tetszetős alaku.

Igen jellemzők telepeinkre néve az üreges talpu csészék meg tálak is, melyek oly formásak, hogy manap is bármely pohárszék díszére válnának.

Az itt bemutatott talpasok a Varishegyről valók.

Az első, mely a természetben 6. akkora, szép gyümölcsös tálnak is beillenek; ebben állott a bikafejű bálvány. Külömben ez mindig az eset. Így állott a tavali kettősnyaku gyurmány olyan gyönyörű tálban, hogy alig akad párja; ennek peremén nyakukat kinyújtó ő madárka és ő talpas csészike váltakozó sorban pompázik, azonkívül sujtásos dísz is látunk rajta. Ezt a fölrakott sujtást az ábrozolt tál is mutatja

A második formás edény ivópohárul szolgált; a valóban háromszor akkora. Az e fajta poharak igen gyakoriak és mellette állanak, a nagyöblű urnáknak, melyek belsejökben helyes merítő csészét rejtenek.

Csinosak is, jellemzők is, az ikerpoharak. Ezeket közös tül köti össze, mely olykor ketté tagolt; az alább közlött a Purgstallról való.

Fém tárgy eddigelé még kevés akadt; de a mi került, az mind érdekes. A vas is dísz tárgyakat, nyak- és karpereczet meg tüket szolgáltatott; egyik-másik halomban késpenge is fordult elő. Ezen pengék rövidek, keskenyek és hegyök valamelyest lefelé hajlott.

A bronz tárgyak közül bemutatom első sorban a Varishegy egyik putrijában lelt kapcsoló tűt, mely alakjánál fogva igen régi típusra utat vissza; továbbá a legszebb purgstalli nyakpereczet.

Ezen nyakperecz általában is egyike a legszebbeknek; mintha mindmennyi gyöngyből rakták volna össze. Belső világossága 16 cm.

Köböl is készítettek egyet-mást, így pl. nyílhegyeket, de még sem feltűnő számban.

Az eddigi leletek alapján sikerült már a telepek korának meghatározása is, mely nem más mind a K. e. időben 1000-tól 400-ig terjedő hallstatti korszak. E kornak jellemző leleteit találjuk az Alpok mindkét oldalán; különösen a Duna forrásvidékétől a Dráva-Száva közéig.

Mi volt a neve az akkori népeknek, azt még nem tudjuk; hogy barbárok nem voltak, azt bizonyítják a fent bemutatott tárgyak; és nekünk soproniaknak semmi okunk, hogy miattuk röstelkedjünk, kik annyi évszázad múlva is hirt szereznek városunknak.

Bella Lajos.

Adatok az iskola történetéhez.

Jelentés a lefolyt tanévről.

1. Az **1891/92. tanév** kezdetével a javító, felvételi-, pót-, stb. magántanulói vizsgálatok, a beiratások, szeptember hó 3-ig befejeztettek, úgy, hogy a tanítást minden osztályban szeptember hó 5-én megkezdhattuk. Sajnálatos, hogy ez évben nem irhatom miszerint a tanítás megszakitás nélkül történt volna. Betegség és áthelyezés, illetve kinevezés, nem csekély mértékben megakasztották az intézet működését és csakis megkettőztetett munkássággal sikerült feladatunknak megfelelni és a tanév végével tanulóinkkal a kívánt eredményt elérhetni.

2. A **tanár testületben** a folyó tanévben következő változások voltak:

Koronczy Imre, r. tanár saját kérelmére Székelyudvarhelyre távozott. Gottl Rezső a besztercebányai kir. kath. gymnasiumhoz helyeztetett át, testületünk benne egyik legrégibb buzgó tagját veszítette; Tóth Márton a latin nyelv rdk. tanára a lugosi gym. neveztetett ki végleges r. tanárnak; ő volt az ki iskolánknál az első négy év folyamán cursust szép sikerrel végezte; sajnálkozással láttuk körünkből távozni a testület és tanulók által egyaránt kedvelt tanárokat.

Steuer János h. tanár tartós betegsége folytán állását el nem foglalhatta, és végre arról lemondani kénytelen volt.

Nagy veszteséget szenvedett még iskolánk Skoff Béla r. tanárnak hosszú betegség után, december hó 20-án bekövetkezett halála által, ő 1873. év óta iskolánk buzgó tagja, az akkori időben általam organisált testületnek mintegy kiegészítő részét tette, veszített vele az iskola, veszített minden magyar nemzeti irányu ügy, melynek buzgó barátja lenni ő sohasem szünt meg! (Lásd II.)

De a testületnek a tanév többi részében is alig volt tagja, kit vagy magát, vagy családját fel nem kereste volna oly baj, mely rendes munkájában meg nem akasztotta volna.

Dr. Szekeres Kálmánt, a physica és matematika rendes tanárát is beteg ágyba szorította a mostoha sors, úgy hogy október hónaptól

fogva a tanév végeig kénytelenek voltunk helyettesítéséről gondoskodni, reméljük, hogy a jövő tanév kezdetével körünkben ismét üdvözölni fogjuk.

3. A **helyettesítéseket** részben a testületi tagok, a mennyiben az idő engedte, részint pedig bejáró tanárok vették át, így:

Steuer János urat Odörfer Kristóf, a Lähne-féle nyilv. magán gymn. társigazgatója;

a latin nyelvet Bognár Teophil benczésrendi főgymn. tanár és a szintén megbetegedett, kitűnő képzettségű Hollosy Rupert benczés r. gymn. tanár után Lähne Vilmos, a Lähne-féle gymn. igazgatója tanították;

a leirati mértant és részben a számtant Arnhold Nándor az iskolánkhoz szolgálattételre kirendelt kismartoni polg. iskolai tanár vette át.

Dr. Szekeres tárgyait pedig Luncz Alajos benczés r. főgymn. és Matavovszky Ant. Béla keresk. akad. tanárok, május hótól fogva Salamin Leo és dr. Bäumel Ede vették át az év végeig az ezen időben visszalépett Luncz Alajos tanár óráit.

Igy eljutottunk a tanév végéhez, és óhajunk csak az, hogy az addigra mint reméllem teljesen fellábadt és friss erővel megerősödött testület minden akadály nélkül foghasson újból a munkához.

4. A **tanulók száma.** Iskolánk ez évben már tetemesebb szaporítást mutat, a mennyiben az 219-ről 232-re emelkedett.

Ez évben a hosszabb betegségek folytán az első osztály párhuzamosítása elmaradt, mihez a nmlgu vall. és közokt. m. kir. miniszter ur 1891. évi szeptember hó 10 én kelt 45.427 sz. a. az engedélyt megadta.

5. **Változás az intézeti szolgálak dolgában** csak annyiban volt, hogy miután a kath. elemi iskola szolgálja, ki eddig a házmesteri teendőket végezte, az elemi iskolával együtt házunkat elhagyta, helyére ideigl. segéd minőségben Németh Józsefet fogadtam meg.

6. Az **épület.** Végre elértük azon szerencsés állapotot, hogy épületünk teljesen rendelkezésünkre áll; azon veszély, mely Damocles kardjaként fejünk fölött oly soká lebegett, hogy u. i. a kereskedelmi iskolának kell majdan helyt szoritanunk, úgy látszik elmúlt, a mennyiben az már más lakásról gondoskodott. Sz. kir. Soprony városa engedélyezte ugyan az épület átadomítására szükséges összeget, de megfelel-e majd a körülményeknek, a vall. közokt. m. kir. miniszter ur ítéletétől függ; kívánatos azonban, hogy mielőbb rendbe jöjjön minden, különben attól tartok a jobb időszak elmulik és mi a helyiségek daczára nyomorogni fogunk tovább is; minden azon gyorsaságtól függ, melylyel Soprony városa a munkálatokat végezheti. — Más nagy munka is áll még előttünk u. i. a vízvezeték behozatala, pedig ez is igen fontos és el nem odázható kérdés, melynek valóításához a költségvetésnek a miniszter által való helybenhagyja még szükséges.

A helyiségek rendbe hozatala után a tornaterem olyképen alakítandó át és szerelendő fel, hogy az úgy tulajdonképeni rendeltetésének, mint díszteremnek is megfelelhessen.

7. A **másodszori himnlőoltást** dr. Beck Soprony város tiszti főorvosa végezte; házi orvosunk, illetve egészségügyi tanárunk nem lévén, semmi féle az iskolával kapcsolatos egészségi ügyben nem intézkedhetünk függetlenül, hanem utalva vagyunk egyik-másik jóakaratu orvosra. Különben Soprony városa ez esetben jelentést tett különösen a chemiai helyiségek egészségellenes állapotára nézve.

8. Az idei **erkölcsi viselet** nem mondható teljesen kifogástalannak, a mennyiben egy tanulót az iskolából kizárni és többeket szigorubban megbüntetni kellett.

A tanári kar az egész éven át felügyelt arra, hogy mindenki **vallásabeli gyakorlatait** lelkiismeretesen végezze.

9. **Iskolai ünnepélyek.** Megülte iskolánk is a f. tanévben Ő cs. és kir. Felségeik Királyunk és Királyasszonyunk névemlékeit, nemkülönben a magyar király koronázásának 25-ik évfordulóját is, mely utóbbi június 8-án tartatott meg.

A koronázási ünnepély (1. 3. 1.) sorrendje volt:

1. Ünnepi beszéd. Dr. Kárpáti Károlytól.
2. Király hymnus. Előadta az ifj. énekar.
3. A koronázás megemlékezése, irta és elszavalta Balogh János VIII. o. t
4. A „Pro rege“, alkalmi óda, kéresemre irta Latkóczy Mihály iskolánk volt kedves tanára, ma az eperjesi kath. főgymnasium r. tanára. Szavalta Kirschbaum Manó a VIII. oszt. tanulója.
5. Szózat. Előadta a tanuló ifjuság.

Sajnálom, hogy minden igyekezetünk daczára sem ének-, sem zenekart a résztvevők csekély száma miatt nem állithattunk. Reméllem azonban, hogy a jövő tanévben minden tanuló 1—1 forintnyi énekdíjt fizetvén sikerül majd az eddigi bajon javithatni, és hogy képesek leszünk a többi intézetekkel versenyezhető karokat állítani.

A tornatanítás rendesen folyt, habár jelentésem elején előforduló zavarok itt sem voltak mellőzhetők. Részt vettek azonban tanulóink sz. kir. Soprony városa által rendezett jubileumi felvonulásokban és tornaversenyekben, melyeken Soprony városa összes középiskolái együttesen mutatták be ügyességüket. Elismerő okiratot 14 kapott.

A **tanulók** kielégítő évi **szorgalmáról** tesz tanúságot a jelentésem végén olvasható 5. sz. a. kimutatás. Az I., II., III. és IV. osztályból többen, kik az iskolai követelményeknek éppen nem feleltek meg, a mennyiben 5—6 tárgyból elégtelen tanjegyet nyertek, csendesen eltávolítottak. — Kötelesség így eljárni ott, hol az eredmény különösen a tanulók hanyagságán szenved hajótörést.

A könyvviteltan tanítása a csekély részvét miatt elmaradt, úgy látszik, hogy az iránta való érdekeltség a városunkban levő különböző keresk. intézetek, valamint magán tanítók jelentkezése folytán hódítani

nem tudott. Valljon az 1892/3. tanévben jobb sikert látunk-e, a jövő mutatja majd.

Öszinte szívből eredő volt a tanár testületnek azon üdvözlése, melyet egyházunk főpapja **Vaszary Kolos** volt pannonhalmi főapáthoz esztergomi érsekké és hercegprimássá történt legkegyelmesebb kinevezése alkalmából intézett. Azon sorok, melyekkel Ő Herczegsége üdvözlő iratunkra válaszolt, újabbi tanuságát tették azon elismerés és szeretetnek, melylyel általában a tanférfiak iránt viselkedett és viselkedik. Adja az Ég, hogy hazánk szeretett, hazafias Főpapja az új pályáján is pártfogásába vegye azon testületeket, melyek főbüszkesége az, hogy őt egykor kartársaik közé sorolni szerencsájök volt. A mindenható tartsa meg egyházunk, királyunk javára az emberi kor legvégső határáig!

Főigazgató ur Dr. Németh Antal kir. tanácsos iskolánkat két ízben látogatta: először [1891 november hóban és másodszor 1892. márczius hó napjain; látogatásainak bevégezése után a tanári testülettel értekezletet tartott, melyen tapasztalatait velünk közölte.

Junius hó 20., 21-én volt ugyancsak a főigazgató ur elnöklete alatt az érettségi vizsgálat; miniszteri biztos nem volt.

Örömmel vette tudomásul a tanári testület a nmlgu vall. közokt. m. kir. minister ur 1892/13918. sz. a. rendeletét, mely szerint a tanároknak az ifjúsággal való rövidebb ideig tartó kirándulások költségeinek fedezéséhez az évi átalány részben felhasználható; nagyobb, hosszabb időig tartó és előre bejelentett kirándulások esetében pedig, a fedezés esetről esetre a magas miniszteriumtól kérendő.

Köszönetet mondok ez alkalommal a **soproni korcsolyázó egyesület** az **uszoda részvénytársaságnak**, valamint **Hirschler János uszodatulajdonos** úrnak azon előzékenységért, melylyel részben ingyen-tanítás, részben pedig tetemesen leszállított áron az uszást tanulóinknál előmozdították.

Ez évben nagyobb kirándulások elmaradtak ugyan, egyes osztályok azonban — így a III., VII., VIII. osztályok elrándultak Fraknóra és megtekintették úgy a régi Esterházi várnak minden látható érdekes és tanulságos részleteit — valamint a természet gyönyörű pontjait — így a „Rosalia” hegységet és az azt délnek környező nagyszerű hegy-csoportjait. — Sajnos, hogy a folyton tartó rossz idő ebbeli többi terünköt teljesen meghiusította. Kisebb természetrajzi, földrajzi alkalmi kirándulás több volt.

Jelentés a gyorsírás tanításáról.

A lefolyt évben 3 tanfolyamban tanítottam a gyorsírást, mind a három tanfolyam tanulói kezdők voltak.

I. tanfolyam. Tananyag: A betűk begyakorlása az „e” hangzóval, mássalhangzók torlódása, mássalhangzók kettőzése.

Tankönyv: Forrai Soma, Levelezési gyorsírás.

Tanulók száma: 11.

II. és III. tanfolyam. Tananyag: A betűk begyakorlása az „e” hangzóval, mássalhangzói torlódások, mássalhangzók kettőzése; az „a”, „i”, „o” és „ü” hangzó; magánhangzók önálló jelölése.

Tankönyv mint fenn.

Tanulók száma: 7, illetőleg 9.

Fleischhacker M. Fridolin.

A tanári kar irodalmi működése.

Fleischhacker M. Fridolin és dr. Kárpáti Károly: Német olvasókönyv, I. II. kötet. 1891, Budapest. Laufer Vilmos kiadása.

Bella Lajos: Az Archaeologiai Értesítőben, A bécsi anthropologiai társulat „Mittheilungen” és a müncheni „Praehistorische Blätter” ben közölt kisebb nagyobb cikkeket. Szerkesztette a Sopronmegyei Régészeti Társulat Második Évkönyvét és cikkeket írt a helybeli magyar meg német lapokba.

Jelentés a latin nyelvi tanfolyamról.

A tanulók a lefolyt tanévben a következő anyagot végezték el:

I. tanfolyam: Név- és igeragozás. Igetan. Mesék és mythologiai részletek s egyes mondatok fordítása. Kézikönyv: Pirchala J. Latin nyelvtan. Tanár: Bognár Teophil.

II. tanfolyam. A mondatan rendszeres tárgyalása a mellékmondatokig. Szemelvények a római történelemből Cicero nyomán. Cornelius Neposból: Hannibal. Szemelvények Cicero leveleiből, valamint Catullus, Vergilius és Horatiusból. Tanár: Bognár Teophil.

III. tanfolyam. Az alaktan és mondatan rövid ismételése. C. Sallustius Crispus, de Bello Iugurthino 1—30 cap.; Publius Vergilius Maro Aeneisének I. ének 1—34, II. 1—267 fordítása és magyarázata. Két hetenkint 1 iskolai írásbeli dolgozat. Tanár: Lähne Vilmos.

IV. tanfolyam: Cicero pro Sexto Roscio Amerino 1—38.; Qu. Horatius Flaccus, de arte poetica 1—73. fordítása. A római irodalom történetének rövid ismertetése. Két hetenkint 1 alkalmi írásbeli gyakorlat. Tanár: Lähne Vilmos.

2. Jótékonysági alap.

a) Ösztöndíjak.

1. Balogh János VIII. oszt. t. Rosenfeld-f. alapítv. . .	125	frt	—	kr.
2. Gisella Gusztáv VI. o. t. Deák Ferencz f. jutalomdíj	50	„	—	„
3. Horváth Ernő II. o. t. Lippai győri püspök f. alapítv.	120	„	—	„
4. Huszár Kálmán VII. o. t. Patzenhofer Conrad-f. alap.	100	„	—	„

5. Kollin Mór I. o. t. Rosenfeld-féle alapítvány . . .	125	frt	—	kr.
6. Krauss Mihály V. o. t. Rosenfeld-féle alapítvány .	125	„	—	„
7. Szabó Károly VII. o. t. Rosenfeld-féle alapítvány .	125	„	—	„
8. Uhl Sándor V. o. t. Pater Layrer-féle alapítvány .	66	„	10	„
9. Wagner Zsigmond VII. o. t. sopronyi főreális. . .	150	„	—	„
10. WappSándor IV. o. t. Pater Layrer-féle alapítv. . .	40	„	—	„
Összesen .	1020	frt	10	kr.

b) A főreáliskolai segélyegyesület.

I. Bevétel.

1. Az 1890/91-ik évi számadás szerint maradt készpénzben	34	frt	45	kr.
2. A főreáliskolai ifjuság 1890/91-ki tanévben rendezett nyári multság tiszta jövedelme	81	„	30	„
3. A sopronyi takaré- és kölcsön-egylet adománya .	5	„	—	„
4. A sopronyi takarékpénztár adománya	25	„	—	„
5. Rendes tagsági díjakat fizettek:				
a) helyben : Braun Zsuzsanna 3 frt, Schármár János 3 frt, Bauer Antal, dr. Beck Gusztáv, Beer Ede, dr. Bergmann Keresztély, Frank Tófor, Friedrich Lajos, Gebhardt József, dr. Haubner Rezső, Héring Zsiga, Jány Ferencz, Jekelfalusy Sándorné szül. Bezerédj, Kluge Lajos, Kottaun Alajos, Kund Frigyes, Láng Frigyes, Lenk Adolf, Lenk Lajos, dr. Leszner Rezső, Litfass Károly, Meller Manóné, Ofner Alajos, Pfeiffer Felix, Pottyondy Miklós, Ritter Vilmos, Salamin Leo, Schlesinger Lipót, Schneider Lajos, Schöll Gusztáv, dr. Schreiner Károly, Schwarcz Károly, Spiesz Antal, Stadler Lajos, Stark Lajos, Steiner Ignác, Thiering Gyula, dr. Toepler Károly, Vaniss Adolf, Wagner Zsigmond, Weisz József, dr. Winkler Adolf, Zábrák Dénes, Zdeborszky Henrik, Zeich János urak 2—2 frtjával	92	„	—	„
b) vidéken : Hainczmann János, Szombathely, a három évi tagsági díjt 6 forintjával, Karlovszky Lászlóné, Szombathely, Kerschner Sylvester, Bük, Láng Mihály, Körmend, Németh Antal, Vath, Schmidt József, Somfalva, Ullrich Zsuzsanna, Somorja, Waiser Adolf Sárvár, 2—2 frtjával	20	„	—	„
6. Pártoló tagsági díjakat fizettek:				
a) helyben : Arthofer György 1 frt, Blum Náthán 50 kr., Christoflé Karolin 1 frt, Fischer Adolf 50 kr., Frischmann Jakab 1 frt, Goldner Miksa 1 frt 50 kr., Goldstein Henrik 1 forint, Hasenauer Zsófia 1 forint, Hillebrandt Irén 1 forint, Hisztek Károly 2 forint,				

Jakuschka Nándor 1 forint, Kastner Ignác 1 forint, Kopprasch Teréz 1 frt, Lechner Ferencz 1 frt, Lenck Victor 5 frt, Lenk Kálmán 1 frt, Meller Lázár 1 frt, Neuberger Mátyás 1 forint, Paár András 50 kr., Raffensberger Ferencz 1 frt, Ries Rezső 5 frt, Rozi- nek János 2 frt, Salzer Mór 2 frt, Schimetics Gábor 1 frt, Schleiffer Gusztáv 2 frt, Schneider Elise 2 frt, Schneider Eugenia 1 frt, Schwaczina Samuné 1 frt, Skaritz György 2 frt, Steiner György 1 frt, Stessel Ignác 50 kr., Stessel Ignác 50 kr., Szakonyi Kál- mán 1 frt, Thiering Rozina 2 frt, Thurner Mihály 2 frt, Wiifing Ferencz 1 frt, Winkler Lajos 1 frt, Wurmfeld Jakab 50 kr., Zimmer Sándor 1 frt, Zügn Erzsébet 1 frt 53 frt 50 kr.

b) **vidéken:** Autheried Károly, Zákány 5 frt, Adolfe- neisz, Pisnicza, Horvátország 50 kr., Bárdy József, Csöngé, 1 frt, Bakó Gyula F.-Rajk 1 frt, Biga Mihály, F.-Rajk, 20 kr., Gencz Mihály, O.-Asszonyfa 1 frt, Dümmerth József, Iháros-Berény 2 frt, Etlényi János F.-Rajk 1 forint, özv. Frankovichné, F.-Rajk 30 kr., Fülöp Sámuel, Vöröczk 2 frt, Giber József, F.-Rajk 30 kr., Ganner Lajos, F.-Rajk 1 frt, dr. Hahnenkamp Sándor, Védeny 1 frt, Herzog Ferencz, Orsova 1 frt, Horváth Boldizsár, Széplak 1 frt, Huszár Ede, Rohonc 2 frt, Lipovich István, Pinnye 1 frt, Lonoschitz Ká- roly, Védeny 1 forint, Kollár Jánosné, Pacsa 2 frt, Kollin Sámuel, Devecser 1 frt, Koltay Lajos, Pacsa 1 frt, Königstein Samu, Nyék 1 frt, Krausz Jakab, Csepreg 40 kr., Mészáros Gyula, Szili-Sárkány 2 frt, N. N. Felső-Rajk 20 kr., N. N. Pacsa 1 frt, Nagy Imre, Jobbaháza 2 frt, Nankomacher, Pivnitza, Horvát- ország 1 frt, Nanpenk Alajos Pivnitza, Horvátország 50 kr., Negro Károly, Czinfalva 2 frt, Rásztovits Pál, Egyed 1 frt, Rokobauer József, M.-Óvár 4 frt, Roska Mária, Bécs 1 frt, Schick Pál, N.-Czenk 3 frt, Schit- berger, Pivnicza, Horvátország 25 kr., Schreiner Mátyás L.-Sz.-Miklós 2 frt, Schwarcz Mór, Kövesd 1 frt, Schweiger Antal, N.-Czenk 1 frt, Seybold József, Lövdő 1 frt, Skublics Emilia, N.-Sz.-Mihály 2 frt, Stern Lipót Z.-Sz.-Gróth 1 frt, Stocker Ferencz, Doborja 1 frt, Strasziripka György, Czinfalva 2 frt, Strobl Ferencz, Kapuvár 3 frt, Unger János F.-Rajk 1 frt, Varga Ferencz, Lövdő 1 frt, Vécsey László, Várhely 1 frt, Viosz Ferencz, Pacsa 1 frt, Wapp Daniel, Rust 2 frt, Wohlrab Alajos V.-Pordány 2 frt, Weisz Miksa

F.-Rajk 30 kr., Wilzek Alajos, Pivnicza, Horvátország 2 frt	68	"	95	"
7. A 2900 frtnyi papíráradék félévi 5 ⁰ / ₀ -os kamatja	72	"	50	"
8. A 3000 frtnyi papíráradék félévi 5 ⁰ / ₀ -os kamatja	75	"	—	"
9. A három darab 100 frtos tiszaszabályozási kötvény évi 4 ⁰ / ₀ kamatja	12	"	—	"
10. A 3000 frtnyi urbéri kötvények évi 4 ⁰ / ₀ kamatja	120	"	—	"
11. A soproni hitelszövetkezet 24. sz. betétkönyvecskében elhelyezett tőke után az 5 ⁰ / ₀ évi kamatja	1	"	05	"
Összesen	660	frt	75	kr.

II. Kiadás.

1. Egy drb 5 ⁰ / ₀ papíráradék kötvény 100 frtja névértékkel	101	frt	75	kr
2. Ez után kamattérítés fejében	—	"	41	"
Megjegyzés: Ezen alkalommal az egyesület birtokában volt 1 darab 500 frtról szóló papíráradék kötvényt A) 167,722,— 176000,— 239,012 és 239,238 az építő és földhitelbanknak visszaadtam és ezen 900 frtnyi névértékű és a fentemlített bevásárolt 100 forintos kötvényért becseréltem a C) 83,067 1000 frtról szóló papíráradék kötvényt.				
3. Egy darab 5 ⁰ / ₀ papíráradék kötvény 1000 forintnyi névértékkel	101	"	—	"
4. Az aláírási felhívások szétküldésére felhasznált levélboríték és posta bélyegre	7	"	37	"
5. A másod izben szétküldött aláírási felszólításokra felhasznált levélboríték és posta bélyegre	—	"	87	"
6. Pénzes levelek kiváltására	—	"	09	"
7. Kenyeres könyvkötőnek egy jegyzőkönyvért	2	"	50	"
8. Rechnitzer Sándor I. oszt. tan., Bősze József II. oszt. tan., Wirth Kálmán III. oszt. tan., Granitz Lipót V. oszt. tan., Reiner Zsigmond VIII. oszt. tanulóknak 10—10 frttal, — Tákler János I. oszt. tan., Czencz József III. oszt. tan., Svacsina István V. oszt. tan., Gisela Gusztáv VI. oszt. tan. és Marton Géza VIII. oszt. tanulóknak 15—15 frtjával fizettetett ki a megszavazott segélyösszeg fejében	125	"	—	"
9. 1100 forintnyi papíráradék kötvények új szelvényeinek beszerzéseért	—	"	85	"
10. Két darab 100 frtos papíráradék kötvény A. 170104 és 227494. számmal a 100.75. k.	201	"	50	"
11. Ezek után kamattérítés	4	"	30	"
12. Az egyesület szolgájának a helybeli tagoktól beszédett tagsági díjakért	6	"	—	"

13. Az A. betű és 143855. sz. 100 forintos papíráradék kötvényért	100	frt	90	kr.
14. Ezen kötvény után fizettem kamattérítés fejében	2	"	30	"
15. A 24. sz. betétkönyvben a hitelszövetkezethél elhelyezett tőke ufáni évi kamat	1	"	05	"
16. Pénztári maradék	4	"	86	"
Összesen	660	frt	75	kr.

III. Vagyonállás kimutatása 1892. évi június hó 1-jével.

1. 2 drb 1000 frtról szóló adómentes földtehermentesítési 4% kötvény 07,901, 07,902. sz. à 94.50	1890	frt	—	kr.
2. 10 drb 100 frtról szóló adómentes földtehermentesítési 4% kötvény 04001, 2, 3, 4 és 5, 35988 és 9, továbbá 04238, 39. és 40. számmal à 94.50	945	"	—	"
3. 3 darab 1000 frtról szóló papíráradék kötvény C. 83067, 112234. és 156839. sz. à 100.80	3002	"	40	"
4. 4 darab 100 forintról szóló papíráradék kötvény A. 095,597, 143,855, 170,104 és 227,494. sz. à 100.80	403	"	20	"
5. 3 darab tiszaszabályozási kötvény 2,541,078, 2548,020 és 3,264,047. sz. à 136.—	408	"	—	"
6. A 24. sz. ipar és keresk. szövetkezet betétkönyvecs-kéjében 5% kamat mellett elhelyezett tőke	24	"	58	"
7. A fennt kimutatott pénztári készlet	4	"	86	"
Összesen	6678	frt	04	kr.

azaz hatezer hatszáz hetvennyolcz forint és 04 krajczár osztrák értékben
Soprony, 1892. évi június hó 1-én.

Ulber Máttyás,
pénztáros.

„Deák Ferencz“ ösztöndíjalap.

Bevétel:

A 342. számú betétkönyvecske szerint a helybeli ipar- és kereskedelmi segély-szövetkezet 1891. évi június hó 30-án el volt helyezve	110	frt	92	kr.
Skoff Béla tanár temetése alkalmából a reáliskolai ifjuság által koszorura szedett pénzből fenmaradt	2	"	55	"
A helybeli ipar- és kereskedelmi segély-szövetkezetben elhelyezett pénz után 1891. évi július hó 1-től 1892. évi június hó végeig járó egész évi kamat	5	"	47	"
Az 1000 frtnyi 5%-os magyar papír-járadék 1891. évi június hó 1-től 1892. évi május hó végeig járó egész évi kamatja	50	"	—	"
Összesen	168	frt	94	kr.

Kiadás :

Gisela Gusztáv VI. osztálybeli tanulónaé jutalomdíjul	50	frt	—	kr.
Helybeli ipar- és kereskedelmi segély-szövetkezetben				
342. számú betétkönyvecske szerint el van helyezve	118	„	94	„
Összesen	168	frt	94	kr.

Soprony, 1892. évi június hó 30.

Stuppacher Lajos,

a »Deák Ferencz« ösztöndíjalap gondnoka.

Z á s z l ó - a l a p.**Bevétel :**

1891. évi június hó 30-án volt az alap vagyona	61	frt	54	kr.
Elhelyezett tőke után 1891. évi július hó 1-től 1892. évi				
június hó végeig járó egész évi kamat	2	„	02	„
Összesen	63	frt	56	kr.

Kiadás :

Egy himzett zászlószalag	24	frt	—	kr.
Helybeli ipar- és kereskedelmi segély-szövetkezetben				
341. számú betétkönyvecske szerint el van helyezve	39	„	56	„
Összesen	63	frt	56	kr.

Soprony, 1892. évi június hó 30-án.

Stuppacher Lajos,

a zászlóalap gondnoka.

Az arvai inségesek javára a tanulók és tanárok részéről befolyt részéről 52 frt 85 kr. mely összeg Szmercsányi György árvamegyei főispánnak 1892. III. 17-én megküldetett.

3. Tanszergyűjtemények szaporítása.

a) **Tanári könyvtár.**

Vétel útján.

A) Guizot M., Dictionnaire universel des synonymes de la langue française. — Encyclopédie des gens du monde, Tome I—XXII à 2 partie.

B) Karpeles G., Allgemeine Geschichte der Literatur, II. Bd. — Venus J., Deutsche Aufsätze. — Unbescheid Dr. H., Beitrag zur Behandlung der dramatischen Lektüre. — Freitag G., Die Technik des Dramas. — Wustmann Dr. G., Allerhand Sprachdummheiten. — Sommert H., Methodik des deutschen Sprachunterrichts. — Maxa A., Rede-, Schreib- und Stilübungen I—II. Abth.

C) Magyar írók élete és munkái, I. köt. — Scherr I. dr., A világirodalom története II—III. köt. — György V. költeményei. — Radó A.,

Idegen költők Albuma. — Fischer S., Petőfy élete és művei. — Gróf Széchényi István munkái I., III. és IV. köt. — Fischer K. A., A magyar írás és annak fenmaradt emlékei. — Epigrammák. — Dóczi L. költeményei. — Pálágyi L. újabb költeményei. — Szávay Gy., Költemények.

D) Az osztrák magyar monarchia írásban és képben, „Magyarország“ II. köt. és „Karinthia és Krajna“. — Hübner O., Geog.-statis. Tabellen 1891. — Lóczy L., A khinai birodalom természeti viszonyainak és országainak leírása. — Lakatos B., Utazás a hazában és azonkívül. — Reclus E., A hegyek története.

E) Weisz Dr. I. B., Weltgeschichte IV—VIII. Bd. — Schuchhardt Dr. C., Schliemann's Ausgrabungen in Troja. — Bella L. und Müller Dr. O., Prähistorische Funde in der Umgebung von Oedenburg in Ungarn. — Az 1848. és 49-iki magyar szabadságharcz vértanuinak emlékönyve.

F) Hagen I. G., Synopsis der höheren Mathematik, I. Bd. — Schrön I., Hétjegyű közönséges logarai. — Vész I. Á., A felsőbb mennyiségtan alapvonalai, I.—II. rész. — Riemann B., Partielle Differentialgleichungen — Staudigl Dr. R., Lehrbuch der neueren Geometrie. — Schüler W. Fr., Lehrbuch der unbestimmten Gleichungen.

G) Brehm's Tierleben, III.—VI. Bd. — Hinterwaldner I. M., Wegweiser für Naturaliensammler. — Hermann O., A magyar halászat könyve, I—II. köt. — Schmidt S., A drágakövek, I—II. köt.

H) Gothard J., A photographia. — Guillemin A., A mágnesség és elektromosság. — Fehér J., Kísérleti természettan. — Fröhlich J. dr., Az elméleti physika kézikönyve, I. köt. — Heller Á., A physika története a XIX. században, I. köt. — Kirchhoff G., Vorlesungen über math. Physik II—III. Band. — Stein S. T., Die optische Projektionskunst im Dienste der exakten Wissenschaften.

I) Szilágyi Gy. dr., Az erjedés chemiájának kézikönyve. — Pasteur M. L., Die Alkoholgährung. — Vortmann Dr. G., Anleitung zur chemischen Analyse organischer Stoffe. — Horn F. M., Anleitung zur chemisch-technischen Analyse organischer Stoffe. — Frühling Dr. R. und Schulz Dr. J., Anleitung zur Untersuchung der für die Zucker-Industrie in Betracht kommenden Rohmaterialien. — Hilger A. Dr., Vereinbarungen betreffs der Untersuchung und Beurteilung von Nahrungs- und Genussmitteln. — Liebermann L. dr., Jegyzetek vegytani előadásokhoz. — Mendelejeff D., Grundlagen der Chemie.

K) Az orsz. középtan. tanáregyesület közlönye, XVIII. és XXIV. évf. — Centralorgan für die Interessen des Realschulwesens XIX. Jahrg — Zeitschrift für das Realschulwesen XVI. Jahrg — Unsere Zeit, 1891. I—II. Bd. — Közoktatási szemle III. évf. — Magyar nyelvőr, XX. köt. — Philologiai közlöny, XV. köt. — Budapesti szemle LXV—LXVIII. kötet. — Zeitschrift für französische Sprache, XIII. Bd. — A Kisfaludy társaság évlapjai, XXV. köt. — Irodalomtörténeti közlemények, I. évf.,

— Petermann, Mitteilungen der ges. Geographie, XXXVII. Bd. — Századok, XXV. köt. és Repertorium. — Historische Zeitschrift XXX. — XXXI. Bd. — Történelmi tár, 1880—1890. évf. — Archäologiai értesítő, XI. köt. — Magyar tört. életrajzok, VII. évf. — Természettudományi közlöny, XXIII. köt. — Schlömilch, Zeitschrift für Mathematik und Physik, XXXVI. Bd. — Annalen der Physik und Chemie, XLII—XLIV. Bd. — Hoffmann, Zeitschrift für math. und naturwiss. Unterricht, XXII. Bd. — Beiblätter zu den Annalen der Physik und Chemie, XV. Bd. — Fresenius, Zeitschrift für anal. Chemie, XXX. Bd. — Jahresbericht über die Leistungen der chem. Technologie, XXI. Jahrg. — Botanische Zeitung, II. Bd. — Chemisches Centralblatt, LXII. Jahrg. I—II. Bd.

L) Jancsó B. dr., Középiskoláink reformja.

M) Emlékkönyv a k. m. természettudományi társulat félszázados jubileumára.

O) Klingensfeld F. A., Lehrbuch der darstellenden Geometrie, I.—III. Bd. — Staudigl R., Grundzüge der Reliefperspektive. — Staudigl R. dr., Die axonometrische und schiefe Projection. — Delabar G., Die weitere Ausführung der rechtwinkligen Projectionsart.

P) Kant, A tiszta ész kritikája. — Cousin V., Histoire générale de la philosophie. — Cousin V., Du vrai, du beau et du bien.

Q) Ploetz dr. K., Schulgrammatik der franz. Sprache. — Lindner dr. F., Erläuterungen zu Ploetz franz. Schulgrammatik. — Bourgeois M., Deutsche und französische sprichwörtliche Redensarten. — Loti P., Pêcheur d'Islande. — Bougeault A., Précis historique et chronologique de la littérature française. — Bonnefon D., Les écrivains modernes de la France. — Clédat L., Nouvelle grammaire historique du français. — Drioux, Histoire de la littérature française. — Beleze G., Syllabaire et premières lectures. — Devillard E., Chrestomathie de l'ancien français.

A k a d e m i a i k i a d v á n y o k: Irodalmi emlékek, II. köt. — Dante A., Isteni színjátéka. II. rész. — Janet P., A politikai tudomány története, I. rész. — Anjoukori okmánytár, VI. köt. — Almanach 1892-re. — Akad. értesítő I.—II. köt. — Értekezések a tört. tudományok köréből, XIV. köt. — Értekezések a természettudományok köréből, XX—XXI. köt. — Math. és természettud. értesítő, IX. köt. — Ribbeck O., A római költészet története I.—II. köt.

A j á n d é k u t j á n :

A n m l t. vallás- és közokt. ministeriumtól: Fischer J., Palissy élete és művei. — Rákóczy S., Gyakorlati földszint- és bányamérés tan. — A közoktatás állapotáról szóló jelentés, XIX—XX. — Az orsz. tanítói nyugdíj és gyámalap 1889.—1890. évi állapotáról szóló jelentés.

A „Kais. Akademie der Wissenschaften in Wien“-tól: Sitzungsberichte XXVIII. Bd.

A m. k. Földtani intézettől: Évi jelentése 1890-ről.

A soproni ker. keresk. és iparkamarától: Évi jelentése az 1890. évben.

A soproni „Irod. és művészeti körtől“: Fenyvessy F., Széchényi emlékezete. — Emlékkönyv.

Lőrinczy Ferencz urtól: Collin de Plancy, Dictionnaire Féodal. -- Vaudoncourt G., Histoire des campagnes de 1814 et 1815. Tome I—V. — Memoires de Joseph Fouché. I.—II. partie. — Gourgaud, Mémoires pour servir à l'histoire de France sous Napoléon. Tome I—II. — Mémoires pour servir à l'histoire secrète de la Revolution de Saint-Domingue — Fain br., Manuscrit de milhuitcenttreize, Tome I—II. — Mémoires des Contemporains. — Comte de Ségur, Histoire de Napoléon et de la grande armée pendant l'année 1812. Tome I—II. — Foy, Histoire de la guerre de la péninsule sous Napoléon. Tome I—IV. — Mémoires du Duc de Villars, Tome I—III. — Devertot abbé, Histoire des Revolutions de Suède, Tome I. — Mémoires de ce qui s'est passé en la Chretienté depuis 1672. jusqu a 1679. — L'hermès, Journal du magnétisme animal, I—IV. année. Pillet M., L'Angleterre vue à Londres et dans ses provinces. — Chaptal M., De l'industrie française, Tome I—II.

Bella Lajos tanár urtól: M. L. R., Nouveau voyage de France, Paris 1771. — A sopronymegyei régészeti társulat évkönyve, II. évf.

Dr. Bäumel Ede,

a tanári könyvtár őre.

A) Ifjusági könyvtár.

Szaporodás az 1891/92. tanévben.

a) Ajándék útján:

A soproni ir. és műv. kör. ajándéka: dr. Berényi Pál: A soprony: irodalmi és művészeti kör emlékkönyve. — Tóth Kálmán ajándéka: Schakespeare-Névy: Julius Caesar. — Onody S. ajándéka: Goethe i Götz von Berlichingen. — Autherid Imre ajándéka: Wieland: Oberon. — Horváth Ernő ajándéka: Andersens Märchen I. rész. — Bichler Frigyes ajándéka: Andersens Märchen II. rész.

b) Vétel útján:

Schakespeare: Der Kaufmann von Venedig. (Bibl. Instit.) 2 pld. — Voss: Luise. — Lessing: Minna von Barnhelm. (Th. Reclam). — Tóth Ede: A falu rossza. (Pfeifer F.) 6 pld. — Tóth Ede: A toloncz. (Pfeifer) 3 pld. — Szigligeti Ede: Fenn az ernyő, nincsen kas. (Franklin társ.) 8 pld. — Shakespeare szinművei: Hamlet 2 pld. Felsült szerelmesek 2 pld.; Macbeth; Velentzei kalmár; Coriolanus; Titus Andronicus; Lear király: A két veronai ifju. (Ráth Mór). — Szerelem dalnokai (Heckenast G.). — Külföldi lant (Franklin társ.) — Magyar balladák (Franklin társ.) — Életiskola (Franklin társ.). — Népdalok és románczok (Franklin társ.). — Epigrammák (Heckenast G.). — Emlékkönyv (Franklin társ.) — Kiss János: Ünnepnepok (Révai testv.) — Csiky G.: Örök törvény. — Ujabb magyar lantosok (Heckenast G.) — Greguss A.

Rendszeres széptan (Eggenberger). — Névy László: A komédia elmélete. (Athenaeum). — Fenyvessy F.: Széchenyi emlékezete (Athenaeum) 2 pld. — Szigligeti E.: A fény árnyai (Ffeifer F.) 6 pld. — Névy László: Aesthetikai dolgozatok (Aigner L.). — Névy László: Drámai közép-fajok (Athenaeum). — Rákosi Viktor: Sipulusz tárczai (Szépirodalmi könyvtár). — Rákosi Viktor: Rejtett fészkek. (Ráth Mór). — Rákosi Viktor: Egy falusi Hamlet (Szépirodalmi könyvtár). — Váradi Antal: Az én világom (Aigner L.). — Goethe-Várady: Fauszt (Hornyánszky V.). — Szigligeti: II. Rákóczy Ferencz fogsága (Pfeifer F.) 2 pld. — Dr. Márki Sándor: Magyar Pantheon (Stampfl R.). — Scribe-Nagy: Egy pohár víz (Pfeifer F.). — Ercsey S.: Arany János életéből. — Pulszky Ferencz: A magyar jakobinusok (Engel és Mandeiló). — Dr. Holub: Land der Maschukulumbe. (A. Hölder). — Grünwald Béla: Az új magyarország. — Thomas-Fésüs: Fölfedezések könyve (Stampfel). — Neményi A.: Das moderne Ungarn (A. Hoffmann & Comp.). — Baumeister: Bilder aus dem griechischen und römischen Alterthum. (R. Oldenburg.) Szilágyi Gyula: Az erjedés chemiája (Franklin társ.) — Ostwald: Grundriss der allgemeinen Chemie (W. Engelmann).

Mark Twain: Tamás urfi kalandjai. Huckleberry finn kalandjai. — Génin: Egy valódi hős. — B. Büttner Lina: Egy rut kis leány története. — Mikszáth Kálmán: A két koldusdiák. — Wohl Stefanie: Regék. — Kardos Árpád: Utazás a Szaturnusba. — Ford. György Kálmán: Don Quijote. — Mikszáth Kálmán: Magyarország lovagvárai regékben. — Rudnyánszky Gyula: Gyermekszínház. — Dr. Gerando Antal: Az emberiség jóltevői. — Mikszáth Kálmán: Tavaszi rügyek. — Tóth József: Nagyapó elbeszélései. — Radó Vilmos: Benyovszky M. kalandjai. — Vámbéry: Indiai tündérmesék. — Hevesi Lajos: Jelky A. kalandjai. — Hoffmann Ferencz: Az Ur szava. Erlích Jakab. A szenvedések iskolája. A nevelő nő. Jó emberek. Madárkereskedő. Az elveszett fiu. A hóban eltemetve. Régi jó időkben. Egy család története. Frigyes és Náczi. Az ezüst garas.

Füzetes vállalatok és folyóiratok:

Stanley: Utazásai és kalandjai Afrikában. — Id. Szinnyi József: Magyar írók élete és munkái, 12 füzet. — Természettudományi közlöny (Természettudományi társ.): 1876—1891. évfolyamok. 16 kötet. — Lengyel J.: Névjegyzék és tárgymutató. (Term. tud. társ.) — Népszerű természettudományi előadások. (Term. tud. társ.) — Fekete-Hevesi: Magyar salon. 12 füzet. — Budapesti gyorsíró. — Gyorsírási lapok. — Az osztrák-magyar monarchia írásban és képben. 144—155 füzet. — Magyar ifjuság. Hasznos mulattató a történelmi arcképcsarnokkal.

A szaporodás összesen: 103 kötet, 24 füzet.

Fleischhacker M. Fridolin,
Arnhold Nándor,
 könyvtárőrök.

C) Természettani szertár.

Vétel útján:

Lejtőszik Bertram szerint. — Készülék az inga törvényének megmutatásához. — Dujardin-féle rohamirányváltoztató. — Wheatstone-féle Rheostat. — Aranylemezes villámmutató sűrítővel. — Javítások.

D) Természettajzi szertár.

Sturnus vulgaris 2 drb, Schick József II. oszt. tanuló ajánd.; Turdus merula, Neuberger Ernő III. oszt. tanuló ajánd.; Garrulus glandarius és Pica caudata tkts., Salamin Leo igazgató úr ajánd.; Otis tetrax tkts., Kocsis Gyula úr ajándéka.

Az összes példányokat az intézetben praeparálták.

E) Régiségtár.

Vétel útján: XIV. Lajos arany 1695-ből Az 1853. február 15-iki emlékérem; Az 1861. országgyűl. emlékérmé; a német természettudósok és orvosok 1856-iki érme és Kovacsich emlékérmé.

Ajándék útján szaporították az éremtárt a következő III. oszt. tanulók: Blum Jakab (1 drb); Deutsch Jenő (1 drb); Fischer Mór (1 drb); Gerencsér Lajos (4 drb); Herzog János (1 drb); Koppstein Zsiga (1 drb); Kübel Emil (2 drb); Lenner Gusztáv (1 drb); Neuberger Ernő (3 drb); Rosenheim Samu (1 drb).

IV. oszf. tanulók: Frank Kálmán (1 drb); Lomositz József (1 drb); Lövy Nándor (2 drb); Negro Leo (1 drb); Schwarz Sándor (5 drb); Weik Géza (1 drb).

Skoff Béla tr. hagyatékából: Az 1879. székesfehérvári országos kiállítás nagy ezüst érme és az 1885. országos általános kiállítás névre szóló elismerő érme.

F) Földrajzi szertár.

Vétel útján:

Berghaus-Gönczy: Ázsia 7 frt 44 kr., Afrika 6 frt, Európa 6 frt 60 kr., Dél-Amerika 6 frt, Észak-Amerika 6 frt, Ausztrália 6 frt, Osztrák-Magyar monarchia 7 frt 20 kr., A magyar korona országai 6 frt 84 kr

4. Kimutatás az érettségi vizsgálatról.

A VIII. osztály vizsgálatait kiállott tanulók valamennyien számra 9-en az érettségi vizsgálatokhoz bocsájtottak.

Az írásbeli vizsgálatokat május hó 16., 17., 18., 19. napján tartottuk.

A kitűzött tételek voltak:

a) a magyar nyelv s irodalomból;

1. A Széchenyi reformtörekvései és hatásuk a magyar irodalomra és társadalomra.

2. A víz forgalma a természetben.

Eredmény: jeles 3, jó 3, elégséges 3.

b) Német nyelv s irodalomból:

1. Schule und Leben.

Eredmény: jeles 4, jó 3, elégséges 2.

c) A franczia nyelvből:

Lamenais (fordítás magyarból francziára)

Eredmény: jeles 3, jó 4, elégséges 2.

d) A mennyiségtanból:

1. Három szám folytonos aránylatot képez; a három szám összege 49, egyzeteiknek 931. Melyek a számok?

2. Valamely egyenes csonka körkup köbtartalma 1670.48^m^3 , magassága 12^m . Mekkora a két alapkör sugara, ha azok területeinek összege $304.58^m^2 \pi = 3.14$.

Eredmény: jeles 1, jó 3, elégséges 5.

A szóbeli vizsgálatok Dr. Németh Antal, kir tanácsos főigazgató elnöklete tartattak június hó 20. és 21-én.

A vizsgálatok eredményének áttekintése.

Évben	Jelenkeztek	A jelentkezők közül		Írásb. tett sikerrel	Szób. tet sikerrel	Eredmény tekintetében			Javító vizsgálatra utasított	A sikerrel végzettek választott pályája				
		helyb. végzett	másutt végz.			jeles	jó	elégséges		technikai	katonai	üggyvédi		
1892	9	9	—	9	8	2	4	2	1	6	1	1		

Éretteknek nyilváníttak:

1891/2-ben: **Balogh János**, Dobrovits Mihály, Hoffmann Frigyes, Kirschbaum Manó, Lenck Adolf, Reiner Zsigmond, **Stern Mór**, Weiser Isidor.

5. Önképzőkör.

A „Berzsenyi (önképző) kör“ a folyó 1891/92. iskolai évben a tanártestületben beállott változások s akadályok miatt **szünetelt**.

A kör vagyona, a mult 1881. év június hó 14-én fölvelt jegyzőkönyv szerint a következő:

I. A könyvtár tartalmaz 454 kötetet.

II. A soproni takarékpénztár 6934. sz. betétkönyvecskében van 25 (huszonöt) frt 49 kr. és ezenfölül 1 drb. arany. (Ez utóbbi nagyságos Szabó Károly tanfelügyelő ur ajándéka).

6. A főreáliskola tanári testülete.

1. **Salamin Leo**, kir. igazgató, a főreálisk. segély-egylet elnöke, a természettud., philologiai-, a math. és physikai társulatok rend. tagja, a soproni kath. konvent és iskolaszék tagja, a soproni irodalmi és művészeti kör. igazgató-, a magyar szinpártoló társulat rendes tagja, a sopr. francia és angolkör elnöke, a városi népiskolák felügyelő bizottságának tagja, az orsz. középisk. tanáregylet tagja; tanított francia nyelvet a VII. és VIII. osztályban, a phys. földrajzot a III. osztályban, hetenként 9 órában.

2. **Arnhold Nándor**, szolgálattételre rendelt polg. isk. tanár, a sopr. irod. és műv. kör rendes tagja; tanította a mértant az I., III., IV., V., VI., VII., számtant az I. osztályban, heti 18 órában. Az I—IV. oszt. ifjusági könyvtár őre.

3. **Dr. Bäumel Ede**, rendes tanár, a gőzgépkezelők és kazánfűtők vizsgáló bizottságának r. tagja, a term. tud. és orsz. középisk. tanáregylet r. tagja, a sopr. irod. és műv. kör tagja, a sopr. zeneegyesület rend. tagja, a soproni „Férfi Dalkör“ alelnöke; tanított mennyiségtant a VII. és VIII. osztályban és természettant a IV., VII. és VIII., ábrázoló mértant a VIII. osztályban, heti 21 órában. A VIII. oszt. főnöke, a tanári könyvtár és physikai szertár őre.

4. **Bella Lajos**, rendes tanár, m. kir. honvédszázados szol. kívül, Sopron városa köztörv. biz. tagja, a tört. társulat rend. tagja, a bécsi anthrop. társulat levelező-, a badeni ismeretterjesztő egylet tiszteletbeli tagja, a soproni magy. keresk. kör elnöke, a sopr. tornászok elnöke, a sopr. önk. tűzoltó-egylet segédtitkárja, a kath. olvasó-egylet alelnöke, a kath. konvent és iskolaszék tagja, a sopronmegyei Rég. Társulat főtítkára, a magyarorsz. tornaegyletek szövetségének igazgató tagja; tanított történetet a III., V—VIII., földrajzot a IV. osztályban, heti 18 órában. A VI. oszt. főnöke. A régiség- és éremgyűjtemény őre.

5. **Fleischhacker M. Fridolin**, rendes tanár, az ág. h. ev. soproni felső egyházmegye jegyzője, egyházi törvényszéki bíró, a francia-angol kör pénztárosa, a sopr. irod. és műv. kör rend. tagja, a budapesti gyorsíró egylet tagja; tanított magyar nyelvet a III., IV., VIII., német nyelvet a III., IV. osztályokban, heti 15 órában. A III. oszt. főnöke. Az ifjusági V—VIII.) könyvtár őre.

6. **Gottl Rezső**, rendes tanár, Beszterczebányára helyeztetett át, csak szeptember hóban tanított.

7. **Hauser Károly**, rendes tanár, a sopr. irod. és műv. kör r. tagja; tanított rajzot III—VII. osztályban és szépírást I—II. oszt., heti 15 órában. A szabadkézrajzi szertár őre.

8. **dr. Kárpáti Károly**, rendes tanár, a soproni irod. és műv. kör elnöke, a sopr. magyar szinpártoló egyesület r. tagja, a sopr. magyar kereskedelmi kör- és a sopr. torna- és tűzoltó-egylet pártoló tagja, az orsz. középisk. tanáregylet tagja; tanított magyar nyelvet a II., V.,

VI., VII. és német nyelvet a II. osztályban, heti 18 órában. Az V. oszt. főnöke. Tanította a tornászatot a III—IV. és V—VI. osztályokban, heti 4 órában.

9. **Dr. Mika Károly**, rendes tanár, m. kir. honvédhadnagy szolg. kiv., a soproni korcsolyázó-egylet igazgató tagja, az irod. és műv. kör, valamint a szinpártoló egylet rendes tagja, a világító gáz városi vizsgálója; tanított földrajzot az I., II., természetrajzot az I., V., VI., bölcsészetet a VIII. osztályban, heti 16 órában. A VIII. osztály főnöke. Az állatnővényt és földrajzi szertár őre. Tanította a tornászatot az I. és II. osztályban heti 4 órában.

10. **Odörffer Kristóf**, a Lähne-féle magán gymn. társigazgatója, bejáró tanár; tanította a magyar és német nyelvet, az I., II. osztályban, heti 10 órában. Az I. osztály főnöke.

11. **Skoff Béla**, rendes tanár, meghalt 1891. december 20-án.

12. **Steuer János**, h. tanár, betegsége folytán állomását el nem foglalta és arról ugyancsak január hóban lemondott.

13. **Stuppacher Lajos**, rendes tanár, a középisk. tanár-egylet, a term. tud. társulat, a budapesti és bécsi gyorsíró egyletek r. tagja, a soproni kir. törvényszék szakértő megbízottja; tanította a német nyelvet az V., VI., VII., VIII., a számtant és mértant a II. osztályban, heti 18 órában. A II. osztály főnöke.

14. **Dr. Szekeres Kálmán**, rendes tanár, betegsége folytán november hótól fogva a tanév végeig nem tanított.

14. **Bognár Teofil**, benczésrendű gymn. tanár, tanította a latin nyelvet az V. és VI. osztályban heti 7 órában.

15. **Ujvári Béla**, rendes tanár, tanította a francia nyelvet III., IV., V., VI. osztályban heti 18 órában, a IV. osztály főnöke. Tandíjszedő.

16. **Dr. Wallner Ignác**, rendes tanár, a term. tud. társulat r. tagja, a kath. konvent és iskolaszék tagja, az irod. és műv. kör alelnöke, a soproni zeneegyesület alelnöke, a városi vízvezető részv. társulat igazgató- és végrehajtó bizottságának tagja; tanította a vegytant a IV., V., VI. osztályban, a számtant a III., a terményrajzot a II., VII. osztályban. heti 15 órában. A vegytani és ásványtani szertár őre.

Lähne Miksa a Lähne-féle magángymnasium igazgatója, tanította a latin nyelvet a VII. és VIII. osztályban, heti 6 órában.

Tóth Márton, rendkívüli tanár, tanította szeptember végéig a latin nyelvet az V., VI., VII. és VIII., a magyar nyelvet a VI. osztályban. Heti 16 órában.

Matavovszky Béla Antal, a keresk. akadémiai tanára, tanította a matematikát az V. és VI. osztályban, heti 9 órában.

Elias Miksa, rabbi, tanította az izraelitáknak a vallást az I—VIII. osztályban heti 3 órában.

Halmossy István, kath. segédlelkész, tanította a katolikusoknak a hittant az I—VIII. osztályban heti 6 órában.

Stiegler Gusztáv, ev. lelkész, tanította az evangélikusoknak a vallást az I—IV. osztályban, heti 3 órában.

Zábrák Dénes, ev. lelkész, tanította az evangélikusoknak a vallást az V—VIII. osztályban, heti 1 órában.

Wallner János, elemi tanító, tanította az éneket és zenét az I—VIII. osztályban, heti 3 órában.

Intézeti orvos nincsen.

Szolgák.

Wabel Pál, Weissbeck György.

Németh József, mint ideiglenes házfelügyelő.

VI.

A jövő tanév kezdetéről.

Az 1892/93-iki tanévben a nyilvános tanulók szabályszerű felvétele szeptember hó három első napján történik délelőtt 8 órától 12-ig. Javító és pótvizsgálatok augusztus hó 31-én r. 8 órakor veszik kezdetüket. A „Veni Sancte” és tanév megnyitása szeptember 4-én r. 8 óra.

A felvételre és felvételi vizsgálatokra nézve a következők veendők figyelembe:

1883. XXX. t.-cz. 10. §-a. A reáliskola első osztályába csak olyan növendékek vétetnek fel, kik keresztelő-, illetve születési levéllel igazolják, hogy életük kilenczedik évét már betöltötték és vagy arról, hogy a népiskola négy alsó osztályát jó sikerrel végezték, nyilvános népiskolától nyert bizonyítványt mutatnak elő, vagy felvételi vizsgálaton igazolják, hogy hasonló mérvű képzettséggel bírnak. **Az I-ső osztályba jelentkező 12 évnél idősebb tanulókra nézve a tanári testület határoz.**

13. §. Nyilvános középiskolából a megfelelő ugyanazon nemű intézetbe átlépni kívánók előbbi intézetüktől nyert bizonyítvánnyal tartoznak igazolni, hogy a megfelelő osztályt, minden egyes tantárgyból legalább is elégséges sikerrel végezték. Más középiskolából jövő növendékek csak akkor vétetnek fel a következő osztályokba, ha az általuk elhagyott tanintézet bizonyítványával igazolják, hogy a közvetlenül előbbi osztályban kielégítő sikerrel tanulták legalább is azon tárgyakat, melyek rendes tantárgyak abban az intézetben, hová felvétetni óhajtanak. Azon tanulók, kik elemi iskolai bizonyítvány nélkül jelentkeznek felvételre az I-ső osztályba, úgy azok, kik nyilvános gymnasiumból vagy polgári iskolából reáliskolába akarnak átmenni, kötelesek fel-

vételi vizsgálatot tenni. E vizsgálat az utóbbi esetben az elhagyott és ujonnan választott iskola tantervei közt mutatkozó lényeges különbözetre terjed. A felvételi vizsgálatok díja 10 forint.

14. §. Egyik intézetből a másikba átlépés rendesen csak a tanév kezdetén történhetik. Évközben más intézetből jövő tanuló a tanári testület határozata alapján, csak a változás okainak igazolása mellett vehető fel. A felvételt megtagadó határozat ellen a vallás- és közoktatási miniszterhez lehet folyamodni.

15. §. Magántanulók, kik magánuton vagy magánintézetben tanulnak és előmenetelükről nyilvános iskolától kívánnak bizonyítványt nyerni, az illető iskola igazgatójánál való előleges bejelentés és annak kimutatása mellett, hogy a közvetlenül lefolyt tanévet, mely magánintézetben, illetőleg hol és mily rendszerű tanulmányozással töltötték, tehetnek vizsgálatot az e célra megállapított időben.

16. §. A főreáliskolai érettségi vizsgálat csak a műegyetemre és a tudomány-egyetemnek matematika-természettudományi karára (illetőleg bölcsészeti karának ezen szakosztályára) s a tanárképző-intézet ugyanezen osztályára, nemkülönben a bányászati-, erdészeti és gazdasági akadémiákra való felvételre jogosít. Azon tanulók, kik a reáliskolai tanfolyamot elvégezték és az érettségi vizsgálatot jó sikerrel letették, valamely nyilvános főgymnasiumban a latin nyelvből, illetőleg a latin és görög nyelvből vizsgálatra bocsáthatók; a kik ekkor a latin nyelvből a vizsgálatot sikerrel kiállják, az egyetemnek orvosi és jogi karába, azok pedig, kik a vizsgálatot a latin és görög nyelvből is sikerrel kiállják, az egyetemnek bármely karába felvehetők. E tanfolyamra a IV. osztályt sikerrel végzett tanulók vehetők fel. Tandíj nincs.

A nmsgu. vallás- és közoktatási m. kir. miniszterium rendelete folytán a könyvviteltan a IV. osztálytól fogva mint rendkívüli tantárgy taníttatik. Évi díj 6 forint. Kik a tantárgyat tanulni kívánják, a beiratásnái jelentkezzenek.

Minden tanuló a felvételre személyesen és rendszerint atyja, anyja vagy gyámja, illetőleg azoknak valamely külön megbízottja kíséretében tartozik az igazgatóságnál és az illető osztály főjénél jelentkezni. Megjegyzendő, hogy ezen túl minden tanuló a beiratásnál, az utolsó évről való bizonyítványát bemutatni tartozik. Azon szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekük vagy gyámfiuk fölvételekor alkalmas helyettest kötelesek bemutatni, kire a házi felügyelet és nevelésre nézve kötelességüket és jogukat átruházzák, hogy a gondviselésére bízott tanulóra nézve az igazgatóság értesítését elfogadhassa. Minden tanuló 3 frt felvételi díjt fizet; ezenkívül tartozik az ifjusági könyvtárra mindenki 1 frtot, énekekre 1 frtot, az értesítőre 50 krt, tintára 20 krt fizetni. Az egész évi tandíj 18 frt — az evangélikus félévénként 1 frtot, az izráeliták pedig 15 frtot fizetnek — melynek fele a beiratáskor, a második fele pedig február hóban kitűzendő napon lefizetendő. A díjak visszafizetése semmi esetre sem történhetik meg. A vegytani gyakor-

latokért (a szereket bele tudva) 20 frt, a gyorsírásért 4 frt, a könyvviteltanért 6 frt fizetendő előre, félévi részletekben.

A tandijmentességért való kérvények október hó 1-jéig az igazgatóságnál benyújtandók. A tandij fizetése alól a nm. vall. és közokt. m. k. minist. 23811. sz. r. szerint felmenthetők oly szegény és jó előmenetelű tanulók kik minden tantárgyból jeles, vagy legalább jó tanjegyet képesek felmutatni.

Figyelmeztetem a t. cz. szülőket és érdekelteket arra, hogy az 1887, XXII. t.-cz. 4., 3. §§. értelmében mindazon tanulók, kik életük 12-ik évéig újra be nem oltattak, v. 5—12 éven belül sikeresen beoltva nem lettek, vagy valóságos himlőt ki nem állottak, vagy pedig az újraoltás alóli törvényszerű mentességgel nem bírnak, addig, míg e hiánynak a törvény értelmében eleget nem tettek, csak ideiglenesen vétethetnek fel.

Vidéki tanulók számára szállás előbb nem fogadható, míg a szülők vagy megbízottjaik a szállásadó nevét az igazgatóságnál be nem jelentik.

Tekintve azt, hogy a tanulók úgy a tanulmányokban, valamint az erkölcsökben többnyire azért maradnak el, mert a szülők a viszonyokat nem ismervén, a házi felügyeletnek kellő megválasztására elég gondot nem fordítanak, ajánlom, miszerint csak oly helyre adják fiaikat, hol a tanulók a kívánt testi gondozásban és felügyeletben részesülnek és pontos házi rendre szoktatnak, az olcsóbb ellátást csak a jelzett feltételek constataálásánál válaszsák. Iskolánkba bejáró tanulóknak ajánlhatom a „Csöndes-féle magán-intézetet és internatust” hol minden feltét meg van, mely a kellő tehetség mellett, az eredménynek legvalószínűbb biztosítását nyújtja, különben a tanuló végleges ellátási helye az igazgatóságnál mindenkor bejelentendő.

VII.

Az ifjuság érdemsorozata az 1891/92. tanév végén.

Rövidítések magyarázata: **tdm.** = tandíjmentes, **ösz.** = ösztöndíjas, **ism.** = ismétlő; **1** = jeles, **2** = jó, **3** = elégs., **4** = elégtelen; magaviseletből: **1** = jó, **2** = szabályszerű, **3** = kevésbé szabályszerű, **4** = rossz, * = egy tantárgyból nyert elégtelen tanjegyt javíthatja.

A vastag betűkkel szedett nevek jelentik, hogy az illetők **jeles** tanulók.

I. A) osztály.

A tanuló neve tandíjmentes, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?		Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Mennyiségtan	Mértan és mért. rajz	Természettan	Szépírá	Testgyakorlat
	Bachsitz Mór*	2	3	3	3	4	3	3	3	2	3
	Dümmert József	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3
	Frankl Róbert	2	2	3	3	3	3	3	2	2	3
	Fülöp Dezső*	1	2	3	4	3	3	3	3	3	3
5	Grasel Ignác		k	i	m	a	r	a	d	t	
	Größenbrunner Márton		k	i	m	a	r	a	d	t	
	Hložek Károly		k	i	m	a	r	a	d	t	
	Horváth József	2	1	2	3	2	2	2	2	2	1
	Horváth Kálmán	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
10	Jelentsits Tóder*	2	3	3	4	3	3	3	3	2	2
	Keleti Frigyes	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3
	Kollin Mór ösztd.	1	2	1	1	1	1	1	1	1	3
	Lenk Ervin ism.*	2	3	3	3	4	2	2	3	2	2
	Mészáros Vilmos	1	2	3	3	3	3	3	3	2	3
15	Mihalovics Ferencz	1	1	1	2	1	1	2	1	2	2
	Németh Pál	2	2	3	4	4	4	4	4	3	3
	Peter Ignác	1	3	3	3	3	3	3	3	2	3
	Raffensperger József ism.	1	3	3	3	3	2	1	3	2	3
	Rechnitzer Sándor	1	2	2	2	2	1	1	2	1	2
20	Riesz Frigyes*	1	2	4	3	3	3	3	3	2	3
	Salczer Gyula	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3
	Schweiger Emil*	1	3	4	3	3	2	3	2	1	3
	Schwartz Zsiga	2	1	2	3	3	3	3	3	2	3
	Schick Pál ism.	1	3	3	3	3	2	2	3	3	2
25	Stern Manó	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3
	Stessel Lipót	2	2	2	2	3	3	3	3	2	3
	Strobel Imre	1	2	3	3	2	3	2	2	2	2

A tanuló neve tandíjmentes, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?		Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Mennyiségtan	Mértan és mért rajz	Természetrajz	Szépírá	Testgyakorlat
	Takler István ftdm.	1	1	2	2	1	1	2	1	1	2
	Thirring János ism.	1	2	3	3	3	3	3	3	1	3
30	Wang Győző ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3
	Weiss József*	2	4	3	3	3	2	3	3	2	3
	Wulsten Hermann*	1	3	4	3	3	3	3	3	2	2
	Zöhls Gyula	2	3	3	3	3	3	2	3	3	4
	Berndl József	1	3	4	3	4	3	2	4	2	3
35	Einbeck Károly	1	2	3	3	2	2	2	2	1	3
	Frischmann József		k	i	m	a	r	a	d	t	
	Grabner József*	1	2	4	3	3	3	3	3	1	3
	Grafl Mihály	1	2	3	2	2	2	2	2	1	m.
	Grünwald Henrik	1	1	3	3	3	4	4	3	3	4
40	Hacker Jakab	1	2	4	3	4	3	4	4	3	4
	Horváth József (kőszegi)		k	i	m	a	r	a	d	t	
	Jaluska Lajos	1	1	2	1	1	2	1	1	1	2
	Kasztner Ignác	1	3	4	3	4	3	3	3	2	3
	Kniepeisz Ferencz	2	4	4	4	4	2	2	3	2	3
45	Kosch Lipót	1	1	3	2	3	3	3	2	2	3
	Kopstein Oscár	2	2	4	3	4	4	4	3	2	3
	Macher Alfred ism.*	2	2	4	3	3	2	3	3	1	3
	Nagy Jenő	1	3	3	3	2	3	2	2	3	3
	Paar Rezső		k	i	m	a	r	a	d	t	
50	Petrik Aladár	2	1	3	2	3	2	3	3	2	3
	Ráth Ödön	2	3	4	3	3	3	3	4	2	4
	Reichel Frigyes ism.*	1	3	3	4	3	3	2	3	1	2
	Rokobauer Károly*	1	2	3	3	3	4	3	3	2	3
	Schekulin Ede*	2	3	4	3	3	3	3	3	2	3
55	Schwartz Rudolf	1	2	2	2	3	3	3	3	1	3
	Seybold Otto ism.	1	3	3	2	3	3	3	3	2	3
	Skarits Mihály	1	3	3	2	3	2	3	3	2	4
	Stagl József*	1	2	3	3	3	4	3	3	1	3
	Steiner Antal	2	2	3	2	2	3	3	3	2	3
60	Stessel Victor	2	2	2	2	3	3	3	3	2	3
	Ullmann Béla		k	i	m	a	r	a	d	t	
	Varga Ödön ism.*	1	2	3	4	3	2	2	3	1	2
	Vitzel Gyula	2	3	4	3	4	3	3	4	1	3
	Zepko Ignác*	2	3	4	3	3	3	3	3	2	3
65	Bortetits István*	1	1	3	4	3	3	3	2	3	3
	Strassiripka György		k	i	m	a	r	a	d	t	
	Wellisch György mgt.		1	1	1	2	2	2	2		
	Deutsch Ernő mgt.		2	2	3	2	3	3	2		
	Hübner Ignác mgt.				viz	gára	nem	je	lent	meg	
70	Bischitz Henrik ism. mgt.*			3	3	3	4	3	2		

Összesen : 70.

II. osztály.

A tanuló neve, ösztöndijas, tandíjmentes vagy ismétlő-e?		Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Mennyiségtan	Mért. és mért. rajz	Természettan	Szépirod.	Testgyakorlat
	Arthofer József	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2
	Autheried Kamillo	1	2	2	2	3	1	1	2	1	3
	Bichler Frigyes	1	2	3	3	3	1	2	2	2	3
	Bischitz Bernát, ism.	1	2	3	3	3	3	3	3	2	3
5	Bischitz József	1	2	4	3	3	4	4	3	2	3
	Bósze József*	2	2	3	3	4	3	3	3	2	2
	Bruckbauer Ödön	2	4	4	4	3	4	4	3	3	3
	Buresch Győző	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3
	Ganser Ferencz, ism.	k	i	l	é	p	e	t	t		
10	Goldner Lajos	1	2	2	3	3	3	2	3	2	2
	Goldstein Marczell	2	3	3	3	2	2	2	2	2	3
	Hillebrand Alfred, ism.	1	2	3	3	3	3	3	3	2	3
	Hillebrand Rezső, ism.	1	2	3	3	3	3	3	3	2	3
	Horváth Ernő tdm. öszt.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
15	Horváth János	1	3	3	3	3	3	3	3	1	2
	Koch József	1	1	3	3	2	3	2	2	1	3
	Kottaun Alajos	1	3	4	3	4	4	4	3	3	3
	Königstein Ödön	1	2	2	2	2	1	2	2	1	3
	Krakovits Ferencz	1	3	3	2	2	2	2	1	2	2
20	Litfass Ernő, ism.	1	3	3	2	2	3	3	3	3	2
	Niemetz Ferencz	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2
	Pachhofer Aladár*	2	3	3	3	3	4	3	2	3	2
	Pittroff Aladár	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2
	Pollák Dávid	1	1	2	2	1	2	2	2	1	2
25	Pötschacher Rezső	1	1	2	2	1	2	2	2	1	2
	Roska Antal	1	2	3	2	2	1	1	2	1	2
	Schick József	2	2	3	3	3	3	3	3	2	3
	Schimetitsch István	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2
	Schleiffer Richard	1	1	2	2	2	3	3	2	2	3
30	Schmidt Rezső	1	1	3	3	3	3	3	3	1	3
	Schneider Károly	1	3	3	3	3	3	3	3	1	3
	Schwartz Gyula	1	3	3	3	2	3	3	3	2	3
	Skublics Imre	1	3	2	2	2	2	2	2	2	3
	Stern Jakab	1	1	2	2	2	2	1	2	1	3
35	Strobl Gyula	1	1	3	3	3	3	3	2	2	3
	Supper Ede, ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3
	Thurner Ferencz, tdm.	1	1	2	2	1	1	1	1	1	2
	Thurner Mihály, tdm.	1	1	2	2	1	1	1	1	1	2
	Tiefbrunner Oskár	1	2	2	2	3	3	3	3	2	3
40	Wilfing Károly	k	i	l	é	p	e	t	t		
	Wind Ferencz	1	1	2	2	2	2	1	2	1	3
	Zdeborsky Ede	1	3	4	4	4	4	3	3	2	2
	Zügn György*	2	2	4	3	3	2	3	3	2	3

Összesen 43 tanuló.

III. osztály.

A tanuló neve tandíjmentes, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Memorizáció	Mért. és mért. rajz	Phys. geograph.	Szabadkézi rajz	Testgyakorlat
-Beer Gyula	2	2	2	2	3	2	3	3	3	2	3
Blum Jakab	2	3	4	4	4	3	4	4	4	3	4
Csupor Florián	1	2	4	4	4	2	4	3	4	1	2
-Czencz József tdm.	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	3
5 Deutsch Jenő*	2	3	3	3	4	1	2	3	3	3	4
Fischer Mór	2	3	3	3	4	2	4	3	3	3	2
Frischmann Samu	3	2	3	3	4	2	4	4	3	3	3
Gerencsér Lajos	2	2	4	4	3	2	4	3	3	3	4
-Gotthardi Adolf	2	3	3	3	3	2	3	2	3	2	2
10 Grubits Mihály	3	3	4	3	4	3	4	3	4	1	1
-Herczog János	2	1	2	2	3	1	3	1	2	1	2
-Horváth Gyula	1	2	2	3	3	1	3	3	3	2	3
-Koprasch Ottó	1	2	2	2	3	2	2	1	2	1	4
-Koppstein Zsiga	1	2	3	2	3	1	2	3	3	3	4
15 Kraut Rezső	1	1	2	3	3	1	2	2	2	1	3
-Kübel Emil	3	3	2	3	3	1	3	3	3	3	3
-Lang Gyula*	2	3	3	3	3	3	4	3	3	3	2
-Lenk Kálmán ism.	1	3	3	3	3	3	2	3	3	2	3
-Lessner Gusztáv	1	2	2	3	3	1	3	2	3	2	4
20 Litfass Győző*	1	2	2	3	4	2	3	3	2	3	3
Moritz Dezső	k	i	l	é	p	e	t	t			
-Neuberger Ernő	2	3	3	3	3	2	3	3	3	2	3
-Pacher Gyula*	1	2	3	3	4	2	3	3	3	2	3
Rasztovics János	1	1	3	3	3	1	3	1	3	1	3
25 Rosenheim Samu	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	4
-Schmidt Albert	2	2	3	3	3	2	3	1	3	1	2
-Schwarz Ernő tdm.	1	1	1	1	2	1	2	1	1	2	3
Stagel Gusztáv	1	3	4	3	4	3	3	3	3	1	2
-Stizkalek Károly*	2	3	3	3	4	1	2	1	3	1	3
30 Szinkovics Béla	3	2	3	4	4	1	4	3	4	1	3
Weiss Frigyes ism.	k	i	l	é	p	e	t	t			
-Wirth Kálmán	1	1	2	2	2	1	2	2	3	3	4
Zdeborszky Ernő	k	i	l	é	p	e	t	t			
Czégély Gyula mgt.	—	—	2	3	3	3	3	3	3	2	—
35 Meller Samu mgt.	—	1	1	1	2	1	2	2	1	1	—
Winkler Mihály mgt.	—	2	2	3	3	3	3	3	3	2	—

Összesen : 36.

IV. osztály.

A tanuló neve, tandijmentes, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?		Magaviselet	Hittan.	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Földrajz	Memorizáció	Mért. és mért. rajz	Vegyes	Szabadkézi rajz	Testgyakorlat
	Bárdossy Lajos tdm.	1	1	2	3	2	1	2	1	1	1	2
	Frank Kálmán tdm.	2	1	2	2	2	1	2	1	2	2	2
	Grünwald Ede	1	2	2	3	2	1	2	1	2	2	4
	Iby Pál *	2	3	3	3	3	3	3	3	4	2	1
5	Kugler Antal ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
	Láng Rezső	2	1	2	2	2	1	3	2	2	2	4
	Lipovics Kálmán	1	2	3	2	2	2	3	2	3	1	1
	Litfass Károly	1	2	2	3	3	2	3	2	3	3	1
	Lomoschitz József	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3
10	Lőrinczy Bádog	1	4	4	3	3	4	4	4	4	2	4
	Lővy Nándor	2	2	3	3	3	3	4	3	3	3	4
	Negro Leo *	1	1	3	3	3	3	4	3	3	2	3
	Obstmayer János tdm.	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1	m.
	Rosenzweig Mór	1	2	2	2	3	3	3	3	2	2	4
15	Rozinek Norbert	k	i	1	é	p	e	t	t			
	Schärmár Károly	2	1	3	3	3	2	4	3	3	2	2
	Schleiffer Frigyes	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2
	Schwartz Sándor *	2	2	2	3	3	3	4	3	3	2	4
	Stern Hugo	1	1	2	2	2	3	2	3	2	2	4
20	Stern Sándor	1	1	2	2	2	2		3	3	2	4
	Takács Gyula	1	1	3	3	3	2	3	2	2	3	2
	Wapp Sándor ösztö.	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3
	Weik Géza	k	i	1	é	p	e	t	t			
	Wohlrab Alajos	1	1	2	2	2	1	2	1	3	2	3
25	Wurmfeld Samu	k	i	1	é	p	e	t	t			
	Zappert Adolf	1	1	4	3	3	3	3	2	3	2	3
	Zöhlér Ernő	2	2	4	4	4	3	3	2	3	3	2
	Zinkáss Oscar	3	3	4	3	4	3	3	4	3	3	4
	Apfel Sándor * mgt.	—	1	2	2	4	2	3	2	3	2	
30	Darányi István * mgt.	—	1	2	2	4	1	3	3	3	3	
	Hellebronth Béla mgt.	—	3	3	3	4	2	3	2	4	2	
	Riedinger Frigyes mgt.	—	4	4	4	4	4	4	3	4	3	
	Tárczay István * mgt.	—	2	3	3	4	2	3	3	3	3	
	Wannerer Ferencz mgt.	—	3	3	2	3	3	2	3	3	3	

Összesen: 34 tanuló.

V. osztály.

A tanuló neve, ösztdíjas, tandíjmentes vagy ismétlő-e?											
	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Latin nyelv	Történelem	Memorizáció	Mértani rajz	Természettan	Vegyes
Alexander Gyula	b	e	t	e	33	—	2	2	1	3	2
Autheried Ernő	2	2	2	1	33	—	2	2	1	3	1
Bergmann Vilmos	1	2	3	1	3	—	2	2	2	2	3
Ferber Andor	1	2	2	3	3	—	2	3	3	2	2
5 Geist Sándor*	1	2	3	3	3	—	2	4	3	3	2
Granitz Lipót	1	1	2	1	3	—	1	3	3	3	3
Herczegh Antal	2	2	3	2	3	—	3	3	1	3	2
Karlovicz László	1	2	2	3	3	—	2	3	1	2	1
Kerschner Ferencz	1	1	2	2	3	—	1	3	1	2	3
10 Krausz Mihály tdm., oszt.	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2
Lenck Pál	1	1	2	2	3	3	1	2	2	2	1
Rosenzweig Géza	1	2	2	2	3	—	1	3	3	3	2
Stocker György	1	1	2	2	3	2	2	3	2	2	1
Svaczina István tdm.	1	2	2	2	3	—	2	3	3	1	3
15 Uhl Sándor oszt.	1	1	1	1	2	—	1	3	3	3	2
Unger Jenő	2	2	2	4	4	—	2	3	3	3	4
Winkler Lajos	1	1	2	1	3	1	2	3	2	1	2
Gramberg Adolf mgt.	—	2	3	3	4	—	3	3	3	3	1
Rozinek Adolf mgt.	—	2	3	3	3	—	3	3	3	3	3

Összesen: 19.

VI. osztály.

A tanuló neve, tandíjmentes, ösztdíjas vagy ismétlő-e?											
	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Memorizáció	Ábrázoló Mértan	Természettan	Vegyes	Szabadkézi rajz
Antheried Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bozzay István	1	1	2	2	2	1	2	1	1	2	1
Faber János	1	1	2	3	3	1	3	3	2	3	1
Faber Sándor	1	1	2	3	3	2	3	3	2	2	2
5 Fischer Rezső	1	3	3	2	3	2	3	3	3	3	2
Gisela Gusztáv tdm.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hainzmann István	1	1	3	2	3	1	3	1	1	3	1
Ulrich János	1	1	1	2	2	1	1	2	1	1	1
Zöhl Arthur	1	2	3	3	3	2	2	1	2	2	2
10 Jekelfalussy Pál mgt	—	3	2	3	3	2	3	3	2	2	3

Összesen: 10.

VII. osztály.

A tanuló neve tandíjmentes, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Latin nyelv	Történelem	Mennyiségtan	Ábrázoló mértan	Természettan	Természettan	Szabadkézi rajz	Testgyakorlat
Huszár Kálmán tdm. öszt.	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Lenck Oszkár	1	2	2	1	2	—	1	3	3	2	2	2	2
Marton Géza	1	1	2	2	3	—	1	3	3	3	3	1	2
Rupprecht Iván	1	1	2	1	1	3	1	2	2	2	2	2	2
5 Schlesinger Lajos	1	2	2	1	2	—	1	3	3	2	3	2	1
Schreiner Antal	1	2	2	1	2	—	1	2	2	2	2	2	1
Szabó Károly tdm. öszt.	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Wagner Zsigmond öszt.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Wossala Sándor	1	2	3	2	3	—	2	3	3	3	3	1	m

Összesen : 9.

VIII. osztály.

A tanuló neve, tandíjmentes, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Mennyiségtan	Mértan	Természettan	Bölcsészet	Szabadkézi rajz	Testgyakorlat
Balogh János tdm. öszt.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Dobrovits Mihály tdm.	1	1	3	3	2	3	3	3	3	3	2	3
Hasenauer Emil tdm.	1	1	3	3	3	2	2	2	2	2	2	3
Hoffmann Frigyes	1	1	3	3	2	2	2	2	2	2	1	1
5 Kirschbaum Manó	2	1	3	3	2	1	3	3	3	2	2	1
Lenk Adolf	1	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Puteáni István báró*	2	2	3	4	2	3	3	3	3	3	2	1
Reiner Zsigmond	1	2	2	3	3	2	3	3	3	2	2	2
Stern Mór	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3
10 Weiser Izidor	1	1	2	1	1	1	3	2	2	1	1	2

Összesen : 10.

VIII. Statisztikai táblázatok.

I. A középiskolai tanulókról.

O s z t á l y	a) A t a n u l ó k s z á m a											Tandijra nézve						Fizetésre nézve					V.
	A tanév elején						A tanév végén					I. félévben			II. félévben			felvételi díj	tandij az I. félévben	tandij a II. félévben	könyvtári díj	értesítői díj	Ösztöndíjas volt
	Beiratott		összesen nyilvános és magán tanuló	több mint az 1890/91. tanévben	kevesebb mint az 1890/91. tanévben	ismétlő	nyilvános	magán	összesen nyilvános és magán tanuló	több mint az 1890-91. tanévben	kevesebb mint az 1890/91. tanévben	egész tandij fizető	fél tandij fizető	tandijmentes	egész tandij fizető	fél tandij fizető	tandijmentes						
	nyilvános	magán																					
I.	66	4	70	9	—	9	58	3	61	5	—	70	—	—	65	—	—	210	627	615	70	56.—	1
II.	43	—	43	—	4	6	41	—	41	—	3	39	3	1	39	3	1	129	346	364	43	34.4	1
III.	34	3	37	—	5	2	30	3	33	—	2	34	2	1	32	2	1	111	297	274	37	30.4	—
IV.	28	6	34	7	—	1	25	6	31	5	—	30	—	4	30	—	3	102	243	252	34	27.2	1
V.	17	2	19	3	—	—	16	2	18	5	2	17	—	2	17	—	2	57	153	144	19	16.—	2
VI.	9	1	10	—	2	—	9	1	10	—	2	9	—	1	9	—	1	30	81	81	10	8.—	1
VII.	9	—	9	—	1	—	9	—	9	—	1	7	—	2	7	—	2	27	63	63	9	7.2	3
VIII.	10	—	10	6	—	—	10	—	10	6	—	6	2	2	6	2	2	30	63	63	10	8.—	1
Összesen	216	16	232	25	12	18	198	15	213	21	10	212	7	13	205	7	12	696	1873	1837	232	185.6	10

2. Általános áttekintés.

O s z t á l y o k	b) A tanulók közt val- lásra nézve volt					c) A tanulók közt anya- nyelvre nézve volt				d) A tanulók nyelv- ismerete			e) A tanulók szülei közt polgári állásra nézve volt																
	róm. kath.	ág. evang.	ev. reform.	izr. hitv.	összesen	magyar	német	szerb-horvát	más nyelvű	összesen	csak magyarul beszél	csak nemetül beszél	hányan tudtak magyarul?	őstermelő			iparos			keresk. vállalk.			tisztviselő		katona	más értelmiségi	személyes szolgálatból élő	magánzó	összesen
														nagybirtokos és bér- lő	kisebirtokos és bér- lő	alkalmazott	nagy iparos	kis iparos	alkalmazott	nagy kereskedő	kis kereskedő	alkalmazott	köz tisztviselő	magán- és társulati					
I.	39	6	1	15	61	22	38	1	—	61	9	—	52	2	6	1	1	22	—	—	13	—	3	12	—	—	1	—	61
II.	25	8	—	8	41	14	27	—	—	41	—	—	41	—	1	2	2	14	2	2	7	2	6	3	—	—	—	—	41
III.	13	6	1	13	33	17	14	1	1	33	—	—	33	1	2	1	2	6	—	—	7	—	3	1	1	8	1	—	33
IV.	14	7	—	10	31	13	18	—	—	31	—	—	31	—	6	2	—	7	—	1	5	1	3	5	—	—	—	1	31
V.	11	4	—	3	18	9	9	—	—	18	—	—	18	—	3	—	—	5	—	—	—	—	2	1	—	3	2	2	18
VI.	6	4	—	—	10	8	2	—	—	10	—	—	10	1	1	1	1	1	—	1	—	—	2	2	—	—	—	—	10
VII.	4	4	—	1	9	3	6	—	—	9	—	—	9	1	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	9
VIII.	1	5	—	4	10	7	3	—	—	10	—	—	10	—	2	—	1	4	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	10
Összesen	113	44	2	54	213	93	117	2	1	213	9	—	204	5	21	7	7	63	2	5	34	3	19	24	1	11	5	6	213

3. Általános áttekintés.

f) A tanulók életkora a tanév végén:																g) A tanulók illetősége:									
Osztályok	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	több	Összesen:	helybeli	megyebeli	más megyebeli	finnei és kerületbeli	horvát és szlavonországi	más állambeli			Összesen	
	é l e t é v e t b e t ö l t ö t t e																				austriai	szerbiai			
I. A.	—	5	13	25	13	5	—	—	—	—	—	—	—	—	61	27	12	19	—	—	2	—	1	—	61
II.	—	—	3	12	14	12	—	—	—	—	—	—	—	—	41	25	6	6	—	—	2	—	—	—	41
III.	—	—	—	5	11	12	3	2	—	—	—	—	—	—	33	20	5	6	1	—	—	1	—	—	33
IV.	—	—	—	—	5	9	8	7	1	1	—	—	—	—	31	8	10	13	—	—	—	—	—	—	31
V.	—	—	—	—	1	1	9	4	2	1	—	—	—	—	18	4	4	10	—	—	—	—	—	—	18
VI.	—	—	—	—	—	—	—	3	4	2	1	—	—	—	10	1	1	5	—	—	1	—	2	—	10
VII.	—	—	—	—	—	—	—	2	2	3	1	1	—	—	9	5	2	2	—	—	—	—	—	—	9
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	3	—	—	—	10	5	2	3	—	—	—	—	—	—	10
Összesen	—	5	16	42	44	39	20	18	9	14	5	1	—	—	213	95	44	64	1	—	5	1	3	—	213

4. Általános áttekintés.

Osztályok	A tanulók egészségi állapota				A tanulók magaviselete				F e g y e l e m				A tanulók mulasztása				
	Betegségi eset				hány tanuló kapott				Igazgatói megrovásban részesült	tanárkari megrovásban részesült	tanács folytán eltávozott	kizárattott	a mulasztott tanítási órák közül		Hány tanuló nem mulasztott	Hány tanuló mulasztott igazoltan	Hány tanuló mulasztott igazolatlanul
	nem járványos		járványos	meghalt	jó	szabályszerű	kevésbé szabályszerű	rossz					igazoltatott	nem igazoltatott			
	könnyű	súlyos															
I.	38	1	—	—	34	24	—	—	—	—	—	—	899	1	20	37	1
II.	23	4	2	—	32	9	—	—	—	1	—	—	1024	—	8	33	—
III.	18	—	—	—	15	11	4	—	—	2	1	1	735	3	3	25	2
IV.	44	—	2	—	15	9	1	—	—	—	2	—	471	1	7	17	1
V.	41	3	5	—	13	3	—	—	1	—	—	—	789	—	2	14	—
VI.	27	—	—	—	8	1	—	—	—	—	—	—	231	—	—	9	—
VII.	27	1	—	—	8	1	—	—	—	—	—	—	355	—	—	9	—
VIII.	11	—	—	—	8	2	—	—	—	—	—	—	187	—	1	9	—
Összesen . . .	271	9	9	—	133	60	5	—	1	3	3	1	4691	5	41	153	4

II. A tanulásban tett előmenetelről.

a) A r e n d e s f á r g y a k a t v é v e									
és pedig	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	o s z t á l y b a n								
minden tantárgyból jeles eredménynyel	1	1	—	—	—	2	3	2	9
minden tantárgyból legalább jó eredménynyel	3	8	3	3	1	1	2	1	22
minden tantárgyból legalább elégséges eredménynyel	30	25	17	16	14	7	4	6	119
egy tantárgyból elégtelen eredménynyel	18	3	5	7	2	—	—	1	36
két tantárgyból elégtelen eredménynyel	3	—	2	1	—	—	—	—	6
több tantárgyból elégtelen eredménynyel	6	4	6	4	1	—	—	—	21
Összesen :	61	41	33	31	18	10	9	10	213

Errata: 37. l. Pater Leyrer-féle alapítvány 40 frt helyett: Hajmóczy-féle alapítvány 50 frt. — 1020 frt 10 kr. helyett 1030 frt.

